

TIENSTIENS

STEDELIJK EN VERLICHT - NR 11 - HERFSTNUMMER 2007

V.U. PASCAL DEBRUYNE, SINT-KRISTOFFELSTRAAT 24, 9000 GENT
DRIEMAANDELIJKS, SEPTEMBER - DECEMBER 2007
AFGIFFTEKANTOOR GENT X, P508444, P.B. BC 10443

MET ONDER MEER: JONAS GEIRNAERT, BEELDHOUWERSCOLLECTIEF
LOODS 13, WOONTORENS EN SMURFENDORPEN, GENTSE MOSKEEËN,
FILIP DE RYNCK, GENTSE REISGIDSEN //////////////////////////////////

COLOFON

Radar is een open samenwerkingsverband tussen een aantal individuen en organisaties. Ze brengen vier keer per jaar de stadskrant Tienstiens uit, gekoppeld aan een interactieve website (www.tienstiens.org). In 2007 zet Radar onder de noemer 'de Stoot van de Stad' ook stedelijke acties op het getouw.

REDACTIE

Pascal Debruyne, Mathias Bienstman, Berber Verpoest, Marlies Casier, Wouter Brauns, Koen De Stoop, Stijn Oosterlyncx, Nathan Hertogen, Lieven Deflandre, Vanessa Debruyne, Aäron Willem, Pieter Van Eecke, Justin Van Heddegem

BEELDREDACTIE

freddy Willems, Hans Dekeyser, Hendrik Braet, Aäron Willem

WEBREDACTIE

Jan Versluys, Elias Vlerick, Aäron Willem

HOOFDREDACTIE

Pascal Debruyne, Tyron Van Hee, Sarah Keymeulen, Mathias Bienstman, freddy Willems

EINDREDACTIE

Thomas Dierckens, Annemie Cautaerts, Koen De Stoop

VORM + COVERILLUSTRATIE

Mario Debaene

CONTACT

Stadskrant Tienstiens
Sint-Kristoffelstraat 24
9000 Gent
redactie@tienstiens.org
0477/982625

STEUN

Radar wordt gesteund door JINT, Victoria Deluxe. Vooruit en Nieuwpoorttheater. Maar ook uw inbreng is nodig! U kunt een vrije bijdrage storten op rekeningnummer 523-0460379-92 bij de ethische bank Triodos. Bij giften vanaf 20 € (steunabonnement) ontvangt u Tienstiens een jaar lang in de bus.

ADVERTENTIES

Mail naar redactie@tienstiens.org

INHOUD

Edito	p. 3
Groot onderhoud: Jonas Geirnaert	p. 4
Column: Destination Dennisland	p. 6
Aha: De Gentse verlichting	p. 7
Stadsontwikkeling: Smurfendorpen en woontorens	p. 8
Column: Rebel met een kopje koffie	p. 11
Opinie: Modern Times voor de Gentse postbodes	p. 12
À gogo: Kunstsupperette. De Keyserlijke Petanque Club ...	p. 14
Gangmakers: Beeldhouwerscollectief Loods 13	p. 16
Sluiterijd: Het leven in een hof	p. 18
De stad herdacht: Filip De Rynck over de stad	p. 20
Gastartikel: Belgium meets Bolivia	p. 23
Oerbi & Orbie: Barsten in het paradijs	p. 24
Ons Vlaanderen: De ene moskee is de andere niet	p. 26
F®ictie: Gent-Damascus	p. 29
Waar gebeurd: Van Dulle Griet tot Kleine Führer ...	p. 30
Oerbi & Orbie: Bulldozers als oorlogswapen	p. 32
Opinie: (Vrouwen)werk aan de winkel	p. 34

DE STAD VAN MORGEN

Hoe plannen we een stad en vooral voor wie? Het zijn fundamentele vragen waarop verschillende antwoorden mogelijk zijn. Die tonen aan dat stadsplanning méér is dan louter technisch beheer van de open ruimte. Sinds 2000 is er het nieuwe stedenbeleid dat alvast één antwoord kiest: stadsontwikkeling op maat van de middengroepen die voor een ‘stedelijke renaissance’ moeten zorgen. Een veelzeggende metafoor overigens; alle anderen vertegenwoordigen dan allicht de ‘duistere middeleeuwen’? Hoe dan ook, deze nieuwe aanpak lijkt momenteel vruchten af te werpen: steden beleven hun tweede jeugd waarbij buurten opleven, straten een nieuwe adem vinden, stadskankers trendy lofts worden en brown-fieldsites herrijzen als nieuwe middenklassewijken. De leuze van de creatieve middenklasse lijkt eens te meer: stadslucht maakt vrij!

De tijd van grote sociale projecten en de daarbij horende bevolgenheid lijkt voorbij. Om toch een deel van de rijkdom die na de kantooruren letterlijk naar de groene verkavelingen rond de steden verdwijnt te behouden hebben stadsbestuurders het geweer van schouder veranderd. Het aloude adagio ‘je vangt geen vliegen met azijn’ indachtig lijken hun stadsplannen tegenwoordig wel uit de weekend-knack te komen. Want wil een stad aantrekkelijk zijn voor de postmoderne bourgeoisie dan zijn grootse projecten van toparchitecten belangrijker dan sociale woningbouw; komen luxe-hotels voor opvang van asielzoekers; blijken jachthavens te voorzien in een primaire levensbehoefte en worden frietkoten vervangen door sushibars.

Maar wanneer we de stad herscheppen naar het beeld en gelijkenis van één bepaalde groep, wat blijft er dan nog over van de diversiteit, de verscheidenheid die toch een essentieel kenmerk is van “stedelijkheid”? Nu lijkt het wel of men de stad wil redden door zijn stedelijkheid te bestrijden. Operatie geslaagd; patiënt overleden? Trouwens, erg billijk is het niet dat zij die gebleven zijn toen de middenklassen in verkaveling en buitenwijk hun sodom-en-gomorra fantasieën over de stad zaten uit te zieken, op het moment dat diezelfde middenklasse de stad herontdekt zomaar bedankt wordt voor bewezen diensten.

Want dat is maar al te vaak de consequentie van de politiek waarbij steden middengroepen aantrekken om de kas te spekken: dat zij die al in de te herwaarderden buurten wonen het zich niet langer kunnen veroorloven daar ook te blijven. Om deze groepen te beschermen tegen de brutaliteit van de vrije markt, volstaan de sociale investeringen die op dit moment gedaan worden bijlange niet. Misschien zouden de onderhandelaars die deze dagen een regering moeten vormen eens kunnen nadenken over alternatieve vormen van regionale fiscaliteit waarbij de gebruikers van de steden eindelijk evengoed hun steentje bijdragen als de bewoners... Want we kunnen toch niet blijven rondjes draaien in de vicieuze cirkel van aantrekken en verdringen?

DE REDACTIE

KOPIE CLIENT	
bedrag in letters	
memodatum	bedrag in EUR
rekening opdrachtgever	
rekening begunstigde	
naam begunstigde	
mededeling	
datum afgifte	
EURO	
Kopie cliënt enkel bij storting voorleggen	

EURO		handtekening(en)		OVERSCHRIJVING OF STORTING	
datum ondertekening					
Bij manuele invulling, één zwart (of blauw) karakter per vakje					
memodatum (facultatief)		(enkel voor uitvoering in de toekomst)		bedrag	
				EUR CENT	
				20 00	
rekening opdrachtgever				rekening begunstigde	
				523.0460379-92	
naam en adres opdrachtgever				naam en adres begunstigde	
				Radar vzw/ Tienstiens	
mededeling (in HOOFDLETTERS)					
Om ons voortbestaan te garanderen, hebben we uw steun nodig!					
Bij giften vanaf 20 euro krijgt u Tienstiens een jaar lang thuis bezorgd.					
Hieronder niets schrijven					

GENTSE KOMEDIE

OP STAP MET JONAS GEIRNAERT

Prachtig gebouw. De koning en koningin gingen ooit eens op bezoek komen, maar dat is dan afgeblazen omdat het niet veilig genoeg was. En wij maar rondcrossen door de gangen. De laatste drie jaar hadden we met de klas zelfs een kamp gebouwd, met alles er op en er aan. Dat zal wel niet meer gaan na de verhuis naar de Bijloke.

foto's © Justin Van Heddegem

We hebben afgesproken met Opper-Neveneffect Jonas Geirnaert aan de fontein op het Sint-Baafsplein. We maken er een wandelinterview van, want een straffe gast als Jonas verdient beter dan een of ander rokerig café. Dus op stap richting Korenmarkt vuren we een eerste vraag af:

Ben je van Gent?

“Ja en neen, van Sint-Kruis-Winkel. Er zijn niet zoveel mensen die dat weten, maar dat is dus ook een deelgemeente van Gent. Helemaal in het noorden, bij Zelzate. Ik ken Gent dus al gans mijn leven, maar ik ben naar school gegaan in Lokeren. Omdat je daar met de bus makkelijker geraakt.”

Iets wat ons erg opviel in vorige interviews met jou was de manier waarop je bent doorgebroken. Eerst stuurde je half voor de grap je eindwerk ‘Flatlife’ naar Cannes en wanneer iemand vraagt hoe Neveneffecten bij Woestijnvis terechtgekomen is, antwoorden jullie stevast ‘We hebben gewoon gebeld’.

“Jep, zo is het gegaan. Ik maak me over het algemeen weinig zorgen. Je ziet maar wat er uit de bus komt, vind ik. Eigenlijk is het hallucinant hoe erg mensen soms kunnen zagen en piekeren. Toen we met Neveneffecten begonnen was het ook gewoon zo dat comedy nog helemaal niet hip was. Dat is maar de laatste paar jaren gekomen; we waren het dus wel gewend af en toe zelf wat initiatief te nemen. Uiteindelijk kan het nooit kwaad om iets te proberen en kijken wat het geeft. We zijn zo eens in een café in West-Vlaanderen terechtgekomen. Die uitbater had ons wellicht in een zatte bui geboekt. De ruimte was veel te klein voor de show en er zaten maximum tien mensen heel

ongastvrij naar ons te staren. Dan hebben we er maar trashcomedy van gemaakt.”

En konden ze er toen wat meer mee lachen?

“Neen, niet echt. Maar wij wel (lacht).”

Je hebt veel verschillende bezigheden: animatiefilm, de theatertour van Neveneffecten, televisie maken, politiek engagement... Doe je dat allemaal tegelijk en door elkaar of probeer je te doseren?

“Tegenwoordig probeer ik me toch telkens wat op één ding tegelijk te focussen.

Vroeger was dat wel eens anders. In het

Je ziet maar wat er uit de bus komt, vind ik. Eigenlijk is het hallucinant hoe erg mensen soms kunnen zagen en piekeren.

begin bij Woestijnvis werkten gebeurde het soms dat we een hele dag opnames maakten en dan 's avonds nog ergens in Vlaanderen optraden met onze theater-show. Dan kwamen we daar doodmoe aan en ik moet zeggen dat de mensen dat soms wel wat doorhadden. Momenteel zijn we aan het werken aan een volgend televisieprogramma en voor het eerst in jaren heb ik daarna echt niets gepland. Het grote niets. Ik kijk daar eigenlijk wel eens naar uit.”

En zou iemand je ooit kunnen doen kiezen?

“Neen, maar misschien dat ik me ook niet eeuwig met dezelfde dingen ga bezighouden. Op een paar uitzonderingen na is het zo dat de echt goeie comedy gemaakt wordt door mensen tussen 20 en 35. Je

moet dat ook niet te lang willen rekken denk ik. Dus daarna gaan we wel zien. Ik heb ook nog plannen voor een animatiefilm, maar wanneer juist, dat is me nog niet erg duidelijk. Ergens binnen dit en enkele jaren zal het er wel van komen denk ik.”

De eerste keer dat je je leerden kennen, op het podium in Cannes, bleek ook meteen dat je uit geëngageerd hout gesneden bent. Daar als jonge snaak oproepen niet op Bush te stemmen was gedurfd. Ik las onlangs ook dat je het had opgenomen voor een gezin van vluchtelingen bij je in de buurt.

“Eigenlijk zijn dat burens van mijn ouders in Sint-Kruis-Winkel. Ze wonen hier al zeven jaar ondertussen en komen oorspronkelijk uit Noord-Ossetië, een republiek in de voormalige Sovjetunie. Ze zijn naar hier gekomen omwille van de kinderen. Het is daar echt niet veilig. Soms verdwijnen je kinderen voor de schoolpoort om enkele dagen later met een groot litteken en nier minder terug te komen. Twee jaar nadat ze er vertrokken zijn is er ook die grote gijzeling in Beslan geweest. Dat was op 35 kilometer van waar ze woonden.

Op een bepaald moment is hun asielaanvraag hier afgewezen. In 2005 was dat. We hebben toen een benefiet gedaan in de dorpsstraat. Er waren wat bekende mensen zoals Bart De Pauw, Maaike Cafmeyer en Martin Heylen, en we hadden de pers uitgenodigd. Op die manier konden we wel wat ruchtbaarheid geven aan de problemen. Zoiets kan natuurlijk ook wel riskant zijn. De ene keer hoor je dat mensen twee dagen na zo een actie op het vliegtuig gezet worden, de andere keer helpt het hen juist en worden ze geregulariseerd.

In Sint-Kruis-Winkel hadden we zo goed

Jonas Geirnaert: Hier hebben we ganse stukken van de eerste afleveringen van Neveneffecten bedacht. Als het ergens goed lukt om te brainstormen komen we vaak eens terug.

als gans het dorp mee. Hier in Gent ben je natuurlijk anoniemer als vluchteling. Dat is zowel een voor- als een nadeel, denk ik.”

Krijg je vaker vragen om mee te werken aan dergelijke acties?

“Gili, een bevriend standup-comedian en goochelaar organiseert jaarlijks een benefiet in Kortrijk ten voordele van rioolkinderen in Roemenië. Ondertussen is het een traditie geworden dat een heleboel mensen uit de comedywereld naar daar afzakken. Dit jaar stonden we er op het podium naast De Nieuwe Snaar, Kommil Foo, Raf Coppens, Gunter Lamoot én Jezus! Er zijn programmatoren die zouden moorden voor zo’n affiche, maar voor het goede doel hebben comedians een groot hart. Uiteraard wordt er dan wel de hele avond gelachen met de rioolkinderen, “we zullen het geld dan wel doorchassen, dat het bij jullie aankomt”, maar dat moeten ze er dan maar bijnemen.”

Je bent een van de bekendste leden van de PVDA. Vragen zij soms om je hier of daar in het publiek debat te gooien?

“Er is mij twee verkiezingen geleden gevraagd of ik me opnieuw verkiesbaar wou stellen, maar ik heb dat niet gedaan. Ik merkte in de nasleep van het festival van Cannes en mijn anti-Bush speech dat Neveneffecten in interviews vaak in één adem werd genoemd met de PVDA, en dat wil ik ten allen koste vermijden. We zijn alle vier wel progressieve jongens, maar als groep doen we niet aan politiek. Wat ik wel met heel veel plezier doe voor de PVDA is nu en dan een goeie filmavond in elkaar boksen. Op 1 mei 2005 heb ik dat een eerste keer gehouden in Brussel en ondertussen hebben we dat al eens overgedaan in

Een heleboel mensen proberen uit te vissen welke appartementsblokken nu juist Flatlife geïnspireerd hebben. Volgens sommige zijn het die aan het Rabot, omdat ik daar op kot zat toen. Maar op een keer was er zelfs een Russische journalist die vroeg ‘How do you know about Russian apartments?’

Zelzate. Dat was echt tof. Er komen ook gemakkelijker nieuwe mensen op af.”

Iets helemaal anders. Werkt Gent soms inspirerend in je zoektocht naar leuke ideeën voor Neveneffecten?

“De stad op zich niet speciaal eigenlijk. Ik kijk meer naar mensen. Sommige van onze typetjes zijn letterlijk geïnspireerd op mensen die we kennen. Ik kan me wel voorstellen dat er in een stad als Gent een grotere concentratie is van mogelijke typetjes. Op die manier draagt het dus toch bij om hier te wonen.”

De ene keer hoor je dat mensen twee dagen na zo een actie op het vliegtuig gezet worden, de andere keer helpt het hen juist en worden ze geregulariseerd.

Als student en nu jonge televisiemaker gebruik je een bepaald deel van de stad. Maar Gent is eigenlijk redelijk groot. Wanneer had je voor het laatst een ‘Waar ben ik nu terechtgekomen’-moment?
“Ik ben een paar weken geleden voor het eerst in Mariakerke geweest. Naar het Parkkaffee, een bijzonder tof ding met een grote kasteeltuin, woonwagens en een terras. Als je er van Gent-centrum naartoe fietst merk je hoe alles geleidelijk aan al wat landelijker wordt.

Ik heb al op verschillende plaatsen in Gent gewoond en vroeger betrapte ik er me telkens op dat ik met tegenzin verhuisde naar een andere buurt. Weer een buurt die je moet verlaten, net wanneer je hem leert

“Over een paar jaar is dat café hier legendarisch. Voor haast iedereen die iets met comedy te zien heeft, is het hier begonnen.”

kennen. Maar tegenwoordig zie ik verhuizen meer als een ontdekking. Het valt toch altijd enorm mee.”

Zijn er ook plaatsen waarvan je denkt van ‘Oei, is dit Gent?’ Plaatsen waar de miserie van de muren schilfert?

“Lieven van Neveneffecten heeft een eenpersoonslobbygroep opgericht om Ledeberg bij Charleroi te laten voegen (lacht). Het is er nu wel aan het verbeteren, maar dat is toch wel een grauwe buurt. We zijn daar eens gaan filmen voor ‘Willy’s & Marjetten’ en ik kan je verzekeren dat er ook nogal wat figuren rondlopen. We waren op schok met een camera van ‘man bijt hond’ en we vroegen dan de mensen om allerlei onnozele dingen na te zeggen voor de camera. Plots stopte er zo een stoere tiep met zijn hond voor de camera, al snuivend van ‘Man bijt hond, man bijt hond... Man muilt hond ja!’. Waarop hij zijn trouwe viervoeter ook echt een bek zette. Vreemde sfeer daar (lacht).”

Eentje om te eindigen. Wat is je favoriete plek in Gent?

“Oh, dat is gemakkelijk: de Supersoldi. Wat je daar allemaal vindt. Ik heb er eens een journalist van *het Laatste Nieuws* naar meegesleurd. Die hadden ook naar mijn favoriete plek gevraagd, maar ze zullen wel iets meer toeristisch verwacht hebben. Raar dat die keken!”

NATAN HERTOGEN EN JUSTIN VAN HEDDEGEM
Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p4

Die triomfantelijke grijns op het gezicht van mijn buurman Gustaaf, het leek wel Keizer Karel in eigen persoon nadat die er na veel zwoegen en zweten in geslaagd was om de fiere stad Gent aan zijn imperiale gezag te onderwerpen.

'Manneke, manneke', riep hij, 'ge gaat mij niet geloven.'

Nu ben ik al een en ander gewoon van mijn bovenste beste buurman.

Ik herinner me nog levendig die keer dat hij mij op zaterdagmorgen om acht uur uit mijn bed belde om mij apetrots de boormachine te showen die hij zich had weten te bemachtigen. Er was namelijk een nieuwe vestiging van Gamma geopend in het Gentse en de eerste honderd bezoekers kregen gratis een boormachine in de schoot geworpen. Gustaaf, pienter en geslepen als hij is, was er zelfs in geslaagd om twee exemplaren uit de brand te slepen. Het waren dan wel knalgele, waarde-loze speelgoedbootjes van plastic waarmee je niet eens een gat in een schuimrubberen plaat kon boren, maar een kniesoor die daarover maalt. Een gegeven paard kijkt men niet in de bek.

Of die keer dat ik met hem ging kijken naar een appartement dat de Dienst Huisvesting hem had aangeboden en hij in een milde staat van paniek geraakte omdat hij het licht in de gang niet uitkreeg. Ik probeerde hem met alle middelen diets te maken dat hij zich geen zorgen hoefde te maken want dat het hier een automatische lichtschaakelaar betrof. Hij geloofde geen snars van mijn uitleg, hoe zou ik dat in Jezusnaam kunnen weten, en beval mij om aan te bellen bij de overbuur om te vragen hoe aan dit euvel verholpen kon worden. Zoals iedereen die de oorlog heeft meegemaakt, kon Gustaaf geen onnodige verspilling van energie verdragen. Mensen die de oorlog hebben overleefd, zijn van nature ecologisten. Een geluk dat op dat moment de lichtbron in de gang uitviel zodat ik de vernerding bespaard bleef. Een bevel van Gustaaf, hoe onzinnig het ook was, kon men niet ongestraft naast zich neerleggen. Zo stuurde hij mij om de twee dagen naar de buurtwinkel. Aan het hardhorige, oude

DESTINATION DENNISLAND

mevrouwetje in de blauwe schort moest ik dan vragen naar een pakje tabak van het merk dat hij altijd rookte, zij wist dat wel en hij was bang dat ik de merknaam en het juiste nummer onderweg zou vergeten... Hij keek me aan met blinkende pretoogjes. Ik wilde zijn plezier niet vergallen en giste naar de oorzaak van zijn overmatige en naar manische euforie overhellende enthousiasme.

'Martha is dan toch bezweken voor je charmes?' opperde ik. Martha was het inmiddels hoogbejaarde buurmeisje uit zijn geboortedorp Laarne waarop hij al zestig jaar verliefd was, helaas voor hem was de liefde niet wederkerig, ze was in het klooster getreden. Ze had voor God gekozen in plaats van voor Gustaaf, een hoogst twijfelachtige, betreurenswaardige keuze, althans volgens hemzelf.

'Nee nee', brulde hij, 'ik heb een reis gewonnen naar Dennisland!'

Ik geef toe dat mijn kennis van de aardrijkskunde te wensen overlaet, maar van Dennisland had ik van mijn leven nog nooit gehoord.

'Waar ligt dat?' vroeg ik?

Hij keek me aan als een koe die voor het eerst een trein ziet passeren.

'Manneke toch, Dennisland in Parijs, dat moet ge toch kennen van die tekenfilms van Mikkie Moes'.

Uiteindelijk viel mijn eurocent dan toch en beleefde ik mijn aha-erlebnis.

Disneyland dus.

Hij zwaaide met een beduimd krasbiljet.

'En het is voor twee personen, ge moogt mee met mij manneke.'

Het geluk zit soms in een klein hoekje.

Some guys have all the luck.

Om een kort verhaal lang te maken, en minder pijnlijk: in een van zijn schaarse onbewaakte momenten - hij bewaarde zijn winnende lot als was het de Heilige Graal - ben ik erin geslaagd om buurmans krasbiljet aan een nader onderzoek te onderwerpen. Niet dat ik één nanoseconde zou durven twijfelen aan de toerekeningsvatbaarheid van mijn lieve buur, maar een mens kan niet voorzichtig genoeg zijn in het post- L&H-tijdperk. Het viel mij niet makkelijk om het moment de gloire van Gustaaf te verpesten met de ont-nuchterende mededeling dat hij niet meer dan een kat in een zak had gewonnen. De prijs van Gustaaf had evenveel waarde als het Zilverfonds van Sinterklaas Van de Lanotte: niks dus.

'Deze waardebond geeft recht op een korting van vijf euro voor twee personen in Disneyland Parijs in de periode tussen 1-3-2007 en 1-5-2007. Deze bon is niet verenigbaar met andere kortingen.'

We zijn die middag met de bus naar de Blaarmeersen geweest en ik heb hem op een ijsje met drie bollen getrakteerd.

'Fransmannen zijn vuilaards, manneke', zei hij, terwijl het aardbeienijs over zijn kin druppelde, 'wees content dat we daar niet naartoe moeten.'

LIEVEN DEFLANDRE

Reacties: www.tienstiens.org/tt1/p6

DE GENTSE VERLICHTING

© Freddy Willems

Sinds met de uitvoering van het lichtplan is begonnen, heeft Gent er een attractie bijgekregen. De nieuwe, sfeervolle verlichting die de stad 's avonds en 's nachts een feeëriek aura geeft wordt immers alom geprezen. Volgens de Michelinids is Gent zelfs alleen al voor de verlichting een bezoekje waard.

Het Gentse lichtplan wordt gerealiseerd over een periode van tien jaar aan een investeringsritme van 500 000 euro per jaar. Dat gebeurt binnen het kader van het Mercuriusplan van de Vlaamse overheid dat initiatieven om het (commercieel) leven in de stadskernen te bevorderen stimuleert.

Het lichtconcept werd uitgewerkt door de internationaal befaamde Franse lichtontwerper Roland Jéol die eerder al hoge ogen gooide met zijn lichtplannen voor onder andere Lyon, Turijn, Parijs en Zürich. Voor het Gentse lichtplan is gekozen voor het gebruik van sober wit licht. Vooraf werd een studie uitgevoerd om uit te zoeken hoe en op welke monumenten, gebouwen, parken en pleinen, kaden... de lichtaccenten het beste konden worden geplaatst.

Omdat lang niet alle monumenten stadseigendom zijn heeft de uitvoering wel wat voeten in de aarde. Om privé-eigenaars te overtuigen hun eigendom te verlichten volgens de principes van het lichtplan krijgen zij van het Mercuriusfonds een subsidie van 25 procent op het investeringsbedrag. Vervolgens neemt de stad de installatie over en betaalt de verbruiks- en onderhoudskosten. En het dient gezegd: het resultaat mag gezien worden.

LICHTHINDER

Het lichtplan houdt meer in dan de sfeerverlichting in de binnenstad. Het is ook de

bedoeling om lichthinder te beperken of te vermijden. Lichthinder is volgens de definitie van de Vlaamse overheid "de overlast veroorzaakt door kunstlicht bij mensen en dieren, als versturende factor bij het verrichten van avondlijke of nachtelijke activiteiten, of als bron van onbehagen." Bij mensen werd vastgesteld dat er vaak slaapproblemen optreden als gevolg van lichthinder, wat tot depressies kan leiden.

Lichtvervuiling verstoort ook de hormonenhuishouding, wat dan weer het ontstaan van tumoren in de hand werkt. Lichthinder kan vermeden worden door enkele principes in acht te nemen: verschillende lichtbronnen gebruiken in plaats van één algemene lichtbron, enkel afgeschermd armaturen gebruiken, doorstraling vermijden of blokkeren, neerwaarts of schuin verlichten en tenslotte een aangepast vermogen gebruiken met aandacht voor de reflectie-eigenschappen van de installatie. De stad probeert bij het lichtbeheer van het eigen patrimonium en bij de uitvoering van het lichtplan met deze principes rekening te houden. Bovendien kan de stad als bijzondere voorwaarde in milieuvergunningen opleggen dat er vooraf een lichtplan opgemaakt dient te worden om lichthinder te vermijden.

RATIONEEL ENERGIEGEBRUIK

Sinds 1999 voert de stad een actie voor rationeel energiegebruik met als dubbele doelstelling zowel een aanzienlijke milieuwinst te boeken als een forse besparing op de energiefactuur te realiseren. Dat gebeurt door oude verlichtingsarmaturen te vervangen door energiezuinige exemplaren. Op deze manier realiseerde de stadsbestuur in 2005 al een daling van het energieverbruik met 11% ten opzichte van 1998. Maar dit geldt wel alleen voor de openbare verlichting,

zonder de sfeer- en monumentenverlichting. Als je die laatste wel meerekent, leidt het lichtplan wél tot een verhoging van het energieverbruik: meer en nieuwe sfeerverlichting betekent immers ook meer verbruik. Volgens de energienota 2005 zal er tegen 2010, als het lichtplan volledig gerealiseerd is, een stijging zijn van het jaarverbruik voor openbare verlichting met 592 500 kWh, terwijl er nog 375 000 kWh bespaard kan worden via energiebesuinigende maatregelen. Dat betekent dus een meerverbruik van 217 500 kWh per jaar, wat ongeveer overeenkomt met het energierantsoen van 62 gezinnen.

[ON]VEILIGHEID

Een betere verlichting wordt ook geacht de veiligheid te verhogen, of toch in elk geval onveiligheidsgevoelens tegen te gaan. Dat méér verlichting de veiligheid zou bevorderen kan gerust een fabeltje genoemd worden. Wat verkeersveiligheid betreft is het verband zelfs omgekeerd: méér verlichting leidt juist tot meer en ernstiger ongevallen. Dat blijkt althans uit een uitgebreid Europees onderzoek op vraag van de verzekeringsmaatschappijen.

En ook criminaliteit en vandalisme blijken beter te gedijen in het licht dan in het duister. Dat mag dan al tegenintuïtief klinken, bij nader inzien is dat eigenlijk wel logisch: ook mensen met minder goede bedoelingen hebben immers baat bij een verhoogd waarnemingsvermogen. Probeer maar eens iemand te beroven of ergens in te breken in het volslagen duister. Veel succes!

KOEN DE STOOP

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p7

Philippe van Wesenbeeck © Freddy Willems

Philippe van Wesenbeeck is diensthoofd Stedenbouw en Ruimtelijke Planning Gent. Tussen 1989 en 1994 heeft hij het project Antwerpen – Stad aan de Stroom mee op de rails gezet. Nadien heeft hij met een plangroep binnen de Vlaamse administratie het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen opgemaakt en tot 2003 mee gewerkt aan de uitvoering van vooral de stedelijke en economische projecten. Vanaf 2003 tot zijn aanstelling als diensthoofd einde 2004 was hij projectcoördinator voor het Project Gentse Kanaalzone.

Wat doet de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning?

“Ten eerste leveren we jaarlijks zo’n 2800 stedenbouwkundige vergunningen af. We geven bij iedere aanvraag een stedenbouwkundig advies aan het college van burgemeester en schepenen, dat op basis daarvan beslist. We begeleiden ook de stadsprojecten en private masterplannen zoals dat voor de Belgacomtoren. Wanneer een private investeerder een dergelijk project opzet, komt hij bij ons langs voor een voorbespreking. We volgen daarnaast de planningsprocessen zoals bij Flanders Expo. Ten tweede zorgen we voor de ruimtelijke planning. We registreren vooral de planning en uitvoering van de 56 kernprojecten die in het Ruimtelijk Structuurplan Gent staan. Zijn er genoeg woningen, genoeg bossen en groen? Sommige projecten die we stedenbouwkundig belangrijk vinden voor Gent, zoals Ledeberg en zuurstof voor de Brugse Poort pakken we zelf aan. Dat geldt ook voor Wetenschapspark Reivissche en

de Gasmetersite in het Rabot. Andere projecten zoals de heraanleg van het Sint-Pietersplein volgen we op.”

Je spreekt over het Ruimtelijk structuurplan Gent. Hoe ga je om met de spanning tussen een beleid dat één legislatuur verdenkt versus het RSG dat veel verder vooruit moet denken?

“We moeten de uitvoering van het bestuursakkoord afwachten. Bij mijn weten staat er op dit moment niks haaks op het RSG. In Gent is er een opvolging door dezelfde bestuursploeg, waardoor je een langere termijnplanning krijgt. Het RSG is echter flexibel; het kan elke vijf jaar herzien worden. Onze dienst doet dan de evaluatie die we vervolgens voorstellen aan het College. Voornamelijk rond planning van bossen moeten we een tandje bijsteken. Ook woningbouw zal wat vlotter verlopen, nu er daarvoor meer ruimte is voorzien.”

Bij de planning van stadsprojecten komen steeds verschillende schaalniveaus kijken zoals de Vlaamse overheid en de stad Gent, maar ook verschillende actoren zoals private investeerders, buurtcomités, burgers, middenveldorganisaties, enz. Filip De Rynck en Eric Corijn stellen dat stadsprojecten een oefening zijn in netwerksturing voor overheden, die uiteindelijk democratieversterkend zijn... Ziet u dat ook zo?

“Dat kan ik best illustreren met twee projecten die in uitvoering zijn: De Gentse Kanaalzone en Gent Sint-Pieters. Het eerste is een project van Vlaams Niveau. Vanaf het prille begin midden de jaren '90, werd op

twee sporen gewerkt: een strategisch-inhoudelijk en één bewonerswerking en bedrijvenoverleg. Daardoor ontstond vanaf het begin een informeel bestuurlijk netwerk tussen bewoners en de overheid. Dat is een keuze geweest om dat zo aan te pakken. Als je dat gaat vergelijken met Gent Sint-Pieters, dan is het verschil enorm. Vooral de NMBS heeft een heel gesloten manier van werken. Zij willen alleen met officiële diensten werken als de Stad Gent en de Lijn. De Stad Gent pleitte wel steeds voor een open communicatie en inspraak. Maar pas nadat een tweetal jaar geleden de grote lijnen waren uitgezet, werd een klankbordgroep onder leiding van Filip De Rynck ingeschakeld. Ik denk dat projecten zoals Ledeberg (zie Tienstien 10 p.10) de noodzaak van open communicatie en zo’n informele netwerken zullen versterken. Voor de stad is dat een leerproces geweest. In het project Bruggen naar Rabot heb ik die opbouw redelijk gezien, in de Brugse Poort was dat voor mij – toen nog als buitenstaander – niet zo duidelijk...”

Moet je niet streven naar een zekere integratie, waarbij je ook aspecten zoals leefmilieu, woonnoden, ruimtelijke ordening, leefbaarheid en sociale indicatoren, lokale economie,...betreft? Ik heb het gevoel dat Zuurstof voor de Brugse Poort daar het hoogtepunt van was. Als je het project in Ledeberg bekijkt, zie je vooral ruimtelijke ordening...Mensen in Ledeberg moeten bijvoorbeeld zelf de wijk regenereren. Er is geen structureel woonplan dat de slechte huisvesting wil aanpakken?

SMURFENDORPEN EN WOONTORENS

PHILIPPE VAN WESENBEECK
OVER STAD EN STEDELIJKHEID.

“Daar heb je die integratie inderdaad nog niet. We moeten dergelijke projecten uitbouwen met verschillende diensten. Voor bepaalde gebieden zoals het Scharniergebied (Oude Dokken, Voorhaven, Meulestede) en voor de wijken Rabot en Ledeberg, hebben we een programmaregisseur van de dienst stedelijke vernieuwing die deze integratie moet garanderen. Zijn rol is het overzicht bewaren tussen de verschillende diensten en partners. Daarnaast werd in Ledeberg de keuze gemaakt om niet sterk in te grijpen in het bestaande kleinschalig woonweefsel. In Ledeberg zorgen die goedkope woningen in het binnengebied ervoor dat er geen verdringing ontstaat. Natuurlijk moet je het woningaanbod wel verbeteren, maar er zullen altijd kleine woningen nodig zijn.”

Het gaat niet om de grootte, wel om de kwaliteit. Bepaalde woningen en woonblokken zijn volgens de Gentse Woonbehoeftenstudie gewoon onleefbaar. Die moet je toch aanpakken? Trouwens, veel kleine woningen worden ook weggekaapt als starterswoningen door jonge gezinnen? “Er zijn wel een aantal bouwblokken met een hoog aandeel ‘onleefbare’ woningen. Toch zijn er ook instrumenten als bouwblokrenovatie om de kwaliteit te verhogen. Vooral de toegangspoorten en specifieke doorgangen tot Ledeberg zijn problematisch volgens mij. Bij de huisvestingsproblemen, zie ik vooral de huisjesmelkerij als een probleem. De hele Vlaamse Wooncode moet je maximaal gaan toepassen op

Ledeberg. Je moet zorgen dat de huurprijs van woningen min of meer in evenwicht is met de kwaliteit. Samen met de Woonwinkel en de dienst Wonen zullen we hiervoor een pakket maatregelen uitwerken met vanuit stedenbouw vooral ondersteunende maatregelen gericht op de kwaliteit van het gebouw en de kamers, de toegelaten functies, de woningdichtheid en de omgevingsaanleg.”

Je moet zorgen dat de huurprijs van woningen min of meer in evenwicht is met de kwaliteit.

Wordt er genoeg aandacht besteed aan woonkwaliteit voor de meest kwetsbare groepen? Niet alleen het aantal woningen, maar ook de kwaliteit laat te wensen over. De bouwblokrenovaties zullen toch geen afdoend antwoord bieden op de renovatie- en woningbehoefte in Gent die oploopt tot 23.379 woningen of bijna een kwart van het patrimonium. “Belangrijk is dat er nu in het bestuursakkoord de keuze wordt gemaakt voor een echt woonbeleid. Het stedenbouwkundige is daar maar één aspect van. Nu zijn we een woonbeleidsplan aan het voorbereiden op ruimtelijk niveau. Bijvoorbeeld de opdeling van woningen gaat te ver. De dienst woonbeleid moet vooral de prioritaire doelgroepen in kaart brengen. Een derde partner is het Stadsontwikkelingsbedrijf (AGSOB) dat moet bouwen voor of projectkavels aanbieden aan een groep waar-

voor de private sector niet meer bouwt en de sociale woningbouw geen antwoord biedt; namelijk het tussensegment van inkomens. Om er voor te zorgen dat voldoende sociale woningbouw wordt aangeboden kunnen we als dienst mee werken aan een verkorting van de tijd tussen plannen en uitvoeren en aan de kwaliteit van de woningen en de directe omgeving.”

Er is veel kritiek op grootschalige projecten als Gent Sint-Pieters en de Oude Dokken aan de Dampoort die niet op maat van de buurt zouden zijn en dat Gent zich te veel wil profileren als Spektakelstad, zoals Bilbao en Amsterdam?

“Dat hangt af van welk perspectief je inneemt. Daar zit het verschil tussen iemand die de stad bekijkt vanuit een buurt en iemand die buurten ontwikkelt vanuit de Stad. Wij volgen het RSG waarin de keuze wordt gemaakt een grote stedelijke woonwijk uit te bouwen aan het station en aan de Dokken. Dat zijn projecten van het schaalniveau van de Stad. Uiteraard moet je linken maken met de wijk, maar zo’n plek heeft een stedelijke waarde boven het niveau van de buurt.”

Voor veel mensen hebben dergelijke grootschalige projecten een grote impact op hun leefsituatie. Het verwijt dat zij lijden aan het NIMBY-syndroom (not in my backyard) en louter in hun eigen belang ageren plus de gebrekkige communicatie versterken hun frustraties. Er wordt een ideologische ruimtelijke keuze gemaakt

voor de toekomst van de stad, waarvan sommigen het gevoel hebben dat die op hun hoofden terecht komt.

“Hoe communiceer je dat nog wanneer de keuze voor het Station al in 1997 werd gemaakt in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen? Dat structuurplan kwam er opdat er buiten de stedelijke gebieden niet nog meer verkavelingen zouden worden uitgebouwd, maar dat er vooral naar verdichting van het bestaande stedelijk weefsel zou worden toegewerkt. Die keuze om de stad als stedelijk gebied uit te bouwen werd in 2002 overgenomen in het Ruimtelijk Structuurplan Gent. Je kunt niet terugkomen op die fundamentele keuze. In Gent zijn de Sint Juliaanstraat aan de Stropkaai en de wijk rond de Oude Beestenmarkt veel meer antistedelijke verkavelingswijken te beschouwen. Dat zijn – oneerbiedig gezegd – smurfendorpen! Die plekken zijn daar veel te goed voor. Ik vind het zelf fantastisch om in een buurt te leven, waar je alle voorzieningen op wandelafstand hebt. De vraag voor mij is hoe je zo’n stedelijk verhaal overbrengt?”

Je kunt zo’n verhaal wel brengen, maar dan moet je wel argumenten hebben. Waarom heeft Gent opeens zoveel Torens nodig? De vraag is of dit niet gewoon ideologische keuzes zijn? Dus waarom die fascinatie voor torens?

“Misschien zeggen onze opvolgers over 15 jaar inderdaad dat de keuze voor torens een foute keuze was. De fout die je niet mag maken is om mensen te dwingen in torens te wonen zoals bij sociale woningbouw. Je wordt geconfronteerd met een fundamenteel andere wooncultuur dan bij een gewone woonwijk. Je hebt veel mensen boven, onder, naast je... Het moet dus echt een bewuste keuze zijn, die trouwens weinigen zullen maken. De Oude Dokken en Gent Sint-Pieters kunnen een antwoord bieden op die beperkte vraag. Het voordeel met hoogbouw is dat je ruimte uitspaart.”

De indruk bestaat dat investeerders en private actoren inspraak en toegang tot het beleid krijgen, terwijl bewoners worden geweerd uit de dialoog. Stadsbesturen spreken wel over ‘urban governance’; ‘netwerken’ en van “een samenwerkingsverband waarin publieke en private actoren hun eigenheid behouden en gezamenlijk een project ontwikkelen...”, maar in de praktijk gaat het vooral om private actoren die een belangrijke rol krijgen. Is dit soort van PPS-constructies niet veel ondoorzichtiger dan de gangbare democratische bestuursorganen? “Het gaat om de invulling van urban governance. Er zijn steden zoals Montpellier, Saint Nazaire en Nantes waar netwerkstu-

ring als bestuursvorm bij de stadsprojecten ingebed is. Je kunt perfect een sociaal verantwoorde stadsontwikkeling uitbouwen en tegelijkertijd op een efficiënte manier zaken aanpakken. Dat sluit elkaar niet uit! Het zijn ook niet voor niets steden die erg veel belang hechten aan een stedelijke ontwikkeling met aandacht voor sociaal gemengde wijken, herstructurering van industriële sites en banlieus en het uitbouwen van andere vormen van stedelijke mobiliteit met vrije tram- en busbanen en een netwerk van fiets- en wandelpaden.”

Maar je wordt om de kop geslagen met het begrip ‘Urban Governance’, dat heel vaag

In ons systeem wordt onophoudelijk waarde gecreëerd en wanneer gronden en buurten te waardevol worden, verdringt ze mensen.

is- en daarom sociaal klinkt, terwijl het in de praktijk het tegenovergestelde bewerkstelligt. Met die vaagheid worden praktisch bestaande machten en krachten verhoud.

“Je moet met die krachten en machten leren omgaan. Het is belangrijk begrippen als Urban governance goed te duiden. Je mag - en moet - een keuze maken met je stadsontwikkeling. Ik denk dat dit in Gent duidelijk is. Hier wordt op twee sporen gewerkt. Door de uitbouw van verschillende projecten worden meer jonge afgestudeerde koppels aangetrokken aan de ene kant. Met het geld dat die jonge gezinnen in het laatste brengen zetten we sociale projecten op voor de meest kwetsbaren, zoals betaalbare en sociale woningen.”

Eén van de krachten die in functie van private belangen leek te werken is het stadsontwikkelingsbedrijf. Je kunt je toch wel afvragen of het AGSOB niet sociaal of publiek zou kunnen functioneren.

“Bij veel stadsvernieuwingsprojecten zoals Zuurstof voor de Brugse Poort was de koers van de stad duidelijk. Daartegenover ontstond de indruk dat het AGSOB alleen een klaarstoommachine was voor de private sector of voor eigen projecten. Bij de nieuwe verdeling van het college is de schepen bevoegd voor stedenbouw ook de voorzitter van het AGSOB, zodat nu meer de stadsontwikkeling aan het stedenbouwkundig en het woonbeleid wordt gelinkt. Het samenspel met onze diensten is tevens versterkt en verbeterd. Het Stadsontwikkelingsbedrijf kan zo mee het stedelijk beleid uitvoeren en het publiek

belang kan beter naar voren worden gebracht.”

Hoe ga je sociale verdringing of gentrificatie tegen? Brengt een project als de Oude Dokken bijvoorbeeld geen verdringing met zich mee?

“Om met de deur in huis te vallen: zolang we in een kapitalistisch systeem zitten, zal er verdringing zijn! Onvermijdelijk. In ons systeem wordt onophoudelijk waarde gecreëerd en wanneer gronden en buurten te waardevol worden, verdringt ze mensen. Je kunt wel corrigeren. Er zal zeker verdringing zijn in de Brugse poort, al zal dat beperkt blijven door de sociale woningbouw. Ik zwijg nog maar over de Rijsenbergwijk en Heirnis. Een overheid heeft de fundamentele keuze of je dit fenomeen versterkt of afremt. Gent kiest met de 20% sociale woningbouw bij private woonprojecten voor het laatste. Hierdoor krijg je nog min of meer gemengde wijken. Ook zijn gesloten gemeenschappen, afgesloten rijkere enclaves hier niet toegelaten, wat in Antwerpen bv. wel kan. Door zo iets toe te laten, laat je rijkere groepen zich afsluiten, waardoor verdringing versterkt wordt. Geef mij dan maar “het model” waar je verschillende inkomensgroepen probeert te mixen. Ook aan de Oude Dokken en de Dampoortsite zal er verdringing zijn; We zullen dit moeten opvangen.”

Een laatste persoonlijke vraag: Hoe gaat een hedendaags technisch planner om met het gegeven dat “mensen de stad maken”?

“Dat is het verschil tussen een ‘technisch ingenieur’ en een stadsplanner. Als je met stedenbouw bezig bent, dan ben je sowieso met groepen en de maatschappij bezig en niet zomaar met materie. Die maatschappij wordt steeds gestuurd door machten en krachten. Die moet je leren zien, zodat je kunt anticiperen. Veel mensen werken dan ook hier net omdat ze het algemeen belang hoger achten dan het private belang. Dit maakt onze job niet altijd makkelijk omdat je als stadsplanner natuurlijk ook je eigen waarden hebt en die zullen niet steeds dezelfde zijn als deze van je bestuur waarvoor je werkt.”

PASCAL DEBRUYNE EN STIJN OOSTERLYNCK

Reacties: www.tienstiens.org/tttr/p8

REBEL MET EEN KOPJE KOFFIE

© freddy Willems

Ne smos, ne martino en ene met kip curry en ananas. Mijn collega's bestellen hun broodjes; een ritueel dat zich elke werkdag opnieuw herhaalt. De zomer is voorbij. We verliezen opnieuw ons recht om te klagen over een zon die er niet is. Vanavond ligt de worst weer in de pan en niet op de barbecue. We korten onze dagen in. En ook onze wegen. Het klokje tikt weer vaker thuis. De datums op de festivalfolders zijn verstreken en het nieuwe televisieseizoen is begonnen. Wat voor een distributieloze ziel als mezelf geen goede zaak is. Het aantal onderwerpen waarover ik tijdens lunchpauzes kan meepraten, slinkt zienderogen. Gelukkig worden er ook nog recensies geschreven over spraakmakende programma's.

De gesprekken springen van een taalvaardige peuter van twee die nu al op het juiste spoor zit om topadvocate te worden naar de muggenepidemie door een veel te warme winter. Van een nieuw kapsel dat veel beter past bij iemands gezicht naar een bril die vervangen is door lenzen waardoor een wereld weer open gaat. Banaal en gemakkelijk om te volgen, maar van zo weinig belang dat je gerust mag afdwalen. Kabbelend, met af en toe een klein hoogteverschil dat voor een opspattende verrassing kan zorgen. Maar nooit een waterval. En nooit overboord.

Maar vandaag peddel ik niet mee. Ik worstel met een opstandige kriebel die dateert van toen ik nog vóór honger in de wereld was en de boterhammen van mijn klasgenoten in de vuilnisbak kieperde. Toen ik nog grootvaders blauwe werkmansoverall aantrok om in de stad te gaan hangen en vreemde blikken te krijgen. Toen ik nog een hekel had aan vernederende gymlessen en alle turnzakken verwisselde van haakjes en verdieping. Kwestie van het uurtje tur-

nen in chaos te laten beginnen en zoveel mogelijk bok- en handstanduren te verspillen. Het waren heerlijke tijden nu ik er met een volwassen knipoog op terugkijk. Maar ik liep gewoon verloren, schreef mijn dagboeken vol ongelukkig gemijmer en zocht op alle slechtst mogelijke manieren aandacht van mijn omgeving. Ik mag er dus absoluut niet aan denken dat ik hervall in dit soort schoppend gedrag.

Maar toch. De rebel in mij wil vandaag de sfeer verpesten. Een scheur in mijn broek trekken en een scheut bleekwater op mijn T-shirt gooien. In de gordijnen hangen, de ketel soep omgooien, met alcoholstift op de muren schrijven, de printer met een meervoudige paperjam opzadelen, de man van de security bespringen en een tong draaien, met een waterpistool mijn baas verrassen, de stekker van een paar computers uittrekken en alle emmers van de kuisploeg verstoppert. Meteen een waslijst vol vandalenstreken. Maar ik snap niet waar ze vandaan komen. En ik wil ze dan ook zo snel mogelijk een afrit laten nemen naar Verweggistan.

Tegelijkertijd begint er links van mij een verslag van een vakantie dicht bij huis. De kinderen hebben snel vriendjes gemaakt op de camping. De bakkerij om de hoek verkocht de beste koffiekoeken van het hele land. Ze hebben gewandeld, terrasjes gedaan en 's avonds gezelschapspelletjes gespeeld bij het gaslampje. Een simpel relaas van een vriendelijke man uit een modaal Vlaams gezin. Ik zou kunnen lachen met zijn saaiheid. Maar zijn tevreden gezichtsuitdrukking steekt af bij mijn getormenteerde kronkel. En ik besef dat ik me alleen maar belachelijk zou maken. En gefrustreerd zou overkomen.

Want er is niemand die verwacht dat ik zijn tripje bejubel en met een twinkeling in de

ogen naar zijn vakantiefoto's vraag. Dit zijn nu eenmaal het soort mensen die respect hebben voor ieders verhaal. Al heb je tien dagen gezopen op de Gentse Feesten, ben je met de fiets door Mongolië getrokken of zat je de hele zomer aan je computer gekluisterd om de hoogste level van een spelletje te bereiken. We zijn allemaal anders maar gelijk voor de wet. En uitgerend in die gezellige middagtuin van Eden wil ik anarchie creëren.

Na de broodjes volgt de koffie. Volledig in strijd met mijn opstandige gedachten, speel ik serveerster. Twee zwart, een koffie verkeerd en een wiener mélange. Ik ken de bestelling van buiten, maar het zou niet de eerste keer zijn dat iemand terugkeert uit Italië en plots alleen nog maar echte cappuccino wil. Met melkschuim in plaats van slagroom.

Hoofdschuddend loop ik als een mak schaap naar de automaat. Zou ik voor de lol iedereen eens iets anders geven? Of in elk kopje een klontje suiker laten vallen? Ze zouden het vreemd vinden. Maar natuurlijk wel opdrinken. We doen nu eenmaal niet aan verspilling. En een gegeven paard kijk je niet in de bek. En ik zou in geniepige huppelpas terugkeren naar mijn bureau. Met de gedachte dat ik nog steeds even wild en avontuurlijk ben als vroeger. Maar ik geef mezelf een spreekwoordelijke tik op de vingers en gooi een denkbeeldig glas water in mijn gezicht. Ik neem er voor ieder nog een chocolaatje bij. Ze lachen vriendelijk als ze me zien terugkeren met mijn plateau. Wat ben ik toch een fijne collega. A rebel without a cause, maar met een kopje koffie.

VANESSA DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p11

MODERN TIMES

VOOR DE GENTSE POSTBODES

Afgelopen mei legden de postbodes van het postkantoor Gent 1 aan het Stapelplein het werk neer. Dit had gevolgen voor alle inwoners van het centrum van Gent. Het waren 18 woelige dagen, en er was geen Gentenaar te vinden die niet zijn zegje wilde doen over deze staking. Het oordeel was overwegend negatief. De reacties op Gentse weblogs spreken boekdelen. Sommige zijn kritisch, andere emotioneel, nog andere zijn grof of veralgemenend. Een korte bloemlezing:

“DE POST? DE PEST!”

“Kunnen ze bij De Post niet gewoon wat Roma aannemen om te bezorgen? Die doen dat voortreffelijk.”

“De arbeiders in België worden teveel betutteld. Ze weten niet hoe goed ze het hebben en zijn blijkbaar vergeten wat werken is. Ze willen zo weinig mogelijk werken en zo veel mogelijk verdienen en krijgen van de staat. Helaas voor hen.”

“Ik denk dat onze goede postlui zich moeten keren tegen de profiteurs onder hen, en niet tegen machines, de directie of hun klanten. Misschien gaat de automatisering nog hun job redden, ik vrees dat De Post anders gedoemd zal zijn om te verdwijnen, en dat wenst niemand.”

“Hopelijk hebben we na 10 juni een regering die moedig genoeg is om (het misbruik van) het stakingsrecht in vraag te stellen.”

“Zijn er geen creatievere oplossingen die enkel de bazen treft? Anders alle lof voor mijn postbode, maar als hij staakt door geen post meer te bedelen, treft hij mij.”

Hier en daar was er ook een heel begripvolle reactie te bespeuren:

“Ik kan erin komen dat voor bepaalde mensen en bedrijven het tijdig ontvangen van hun post echt heel belangrijk is, maar wat kunnen ze anders doen om druk uit te oefenen op hun bazen?”

We lezen veel reacties die de stakers viseren: het is de schuld van de ‘luie arbeiders’, ‘de profiteurs’. Een relatief groot aantal wil wel aannemen dat er problemen zijn, maar vindt staken een foute oplossing: het treft de consument en niet de verantwoordelijke bazen. Frequent wordt de koppeling gemaakt met andere recente stakingsacties in de openbare dienstverlening: De Lijn, het luchthavenpersoneel op Zaventem. Er zijn ook mensen die gewoon De Post als organisatie verantwoordelijk achten (“De Post? De Pest”), zonder te specificeren wie er precies in de fout gaat. Duidelijk is wel dat de stakers op weinig sympathie kunnen rekenen van de Gentenaars op Gentblogt.be.

Wat opvalt is dat er over de redenen van de staking weinig bekend is, of toch amper iets gezegd wordt.

De frustraties waren blijkbaar groot genoeg om tien dagen lang de brieven zich te laten opstapelen, wetende dat deze na de staking allemaal nog verdeeld zouden moeten worden.

WAAROM ER GESTAAKT WERD

De rechtstreekse aanleiding voor de staking waren problemen met georoute 2, een nieuw systeem om de post uit te reiken en te sorteren. Volgens de postbodes is de werkdruk met die nieuwe werkwijze veel te hoog. Een postbode, die anoniem wil blijven omdat De Post zijn werknemers strikte zwijgplicht oplegt, vertelt: “Met de nieuwe tijdsnormen voor de uitreiking komt er serieuze druk op de dienstverlening. Veel postbodes bellen bijvoorbeeld niet meer aan om aangetekende zendingen af te geven, maar stoppen ze gewoon in de bus omdat ze anders in tijdsnood komen. Daarnaast zijn er ook allerlei absurde regels die geen rekening houden met de alledaagse realiteit van de postbodes. We worden bijvoorbeeld verplicht om de Veldstraat met de fiets te bussen, terwijl elke postbode die daar al eens gebust heeft

weet dat dit te voet moet, omdat het met de fiets niet te doen is.”

De frustraties waren blijkbaar groot genoeg om tien dagen lang de brieven zich te laten opstapelen, wetende dat deze na de staking allemaal nog verdeeld zouden moeten worden. Hoe is het zover kunnen komen? Hoe komt het dat het nieuwe georoute-systeem tot zulke frustraties leidt bij de postbodes? Hoe worden die volgens de postbodes strenge tijdsnormen en absurde regels vastgelegd?

BILLIJKE NORMEN OF DE MENS ALS ONDERDEEL VAN DE MACHINE?

De bedoeling van georoute is volgens het bestuur van De Post om “de uitreikingsrondes te optimaliseren op basis van een kaartensysteem, en billijke tijdsnormen te berekenen voor de verwerking en bestelling van de post.” De bedoeling volgens de stakende postbodes is “een zo strak mogelijke controle over onze activiteiten, met als voornaamste doel zoveel mogelijk productie (de verwerking en uitreiking van de post) met een zo laag mogelijke loonkost en dus zo weinig mogelijk personeel. Met als gevolg onmenselijke werkomstandigheden voor de postbodes.”

Georoute is de naam van het computerprogramma dat het bestuur van De Post gebruikt om de distributie-activiteiten te hervormen. Het is een speciaal, door een gespecialiseerd Canadees bedrijf voor postertijen ontwikkeld softwarepakket dat efficiënte rondes uittekent en de daaraan gekoppelde tijdsnormen berekent. In België werd de universiteit van Mons aangesteld om een wetenschappelijk onderbouwde methodologie uit te werken voor het vastleggen van de nieuwe tijdsnormen. Daarvoor zette ze ‘tijdopnemers’ in die ze rekruteerde onder de postbodes, maar die ‘omwille van de objectiviteit’ buiten hun reguliere kantoor tewerkgesteld werden. De tijdsopnemers hebben heel gedetailleerd, op een volgens de universiteit representatieve manier, bij een aantal postbodes in verschillende postkantoren de tijdsduur opgemeten van de handelingen die elke postbode normaalgezien moet

doen. De nieuwe tijdsnormen zijn het resultaat van de gemiddelden van deze metingen, verrekend met een 'verplaatsingscoëfficiënt' en een 'rustcoëfficiënt' (zodat rekening wordt gehouden met eventuele extra verplaatsingen en met rusttijden). Op die manier heeft men voor niet minder dan 200 handelingen een specifieke tijdslimiet opgesteld. Enkele voorbeelden: tijd per beleverde bus (7 sec 44), uitreiking aangetekende zending (1 min 50 sec (!)), aannemen en teruggave voertuig (resp. 3 min en 2 min voor auto's), openen en sluiten van deuren (1 min).

Volgens het bestuur dienen de nieuwe normen onder andere voor "het berekenen van optimale postrondes en de objectieve en evenwichtige verdeling van de werklust." (Jaarverslag De Post, 2003). Opvallend is dat dit in 2000, vóór de invoering van het systeem, ook zo naar voren werd geschoven door sommige vakbonden. In een document van het ACOD uit 2000 vinden we terug dat georoute er komt "op vraag van personeel en vakorganisaties naar een eerlijker systeem." Pas

nadat de postbodes op het terrein in protest kwamen tegen de nieuwe normen van georoute 1, en de vakbonden het verwijt kregen "de bazen te verdedigen in plaats van de basis" zijn de vakbonden zich kritischer gaan opstellen tegen de manier waarop het nieuwe systeem werd ingevoerd. Hiermee moet dus de kritiek genuanceerd worden dat de vakbonden elke vernieuwing zouden tegenwerken, aanvankelijk hadden ze er immers geen enkel probleem mee.

EFFICIËNTE DIENSTVERLENING OF MACHINE IN FUNCTIE VAN DE WINST?

Dat georoute alleen werd ingevoerd om een objectieve en evenwichtige verdeling van de werklust te krijgen, kan worden betwijfeld. In het jaarverslag van 2003 lezen we toch vooral een nadruk op "het handhaven van de rendabiliteit in een vrijgemaakte postmarkt". In het jaarverslag van 2006 ligt de nadruk nog veel duidelijker op "kostenvermindering" door het verminderen van de loonkost. Concrete gevolgen voor Gent: sinds georoute 1 werden er 160 post-

bodes afgedankt.

Achter de invoering van de nieuwe systemen en de pogingen om te besparen op personeel zit een verhaal dat begint met de liberalisering van de postactiviteiten door de Europese Commissie. In een eerder artikel over de sluiting van 700 van de 1300 postkantoren in België (Tienstien 9) schreven we al over deze liberalisering. Sinds 1997 heeft Europa verschillende stappen ondernomen om de postactiviteit te liberaliseren. Vanaf dan waren de overheden verplicht ook privé-bedrijven toe te laten tot sommige postactiviteiten. Na 2009 zal waarschijnlijk de volledige postmarkt geliberaliseerd worden. Alle postactiviteiten kunnen dan door privé-bedrijven worden overgenomen.

In 2006 heeft de toenmalige verantwoordelijke minister Johan Vande Lanotte (SP.a) deze Europese maatregel aangegrepen om een deel van De Post aan private ondernemingen te verkopen. Net geen 50% van het kapitaal van De Post werd verkocht aan de Deense Post en aan CVC Capital Partners (een kapitaalinvesteerder, ook wel risicokapitalist genoemd). Deze beslissing moest geld binnenbrengen om De Post 'concurrentieel' te maken.

Het aantrekken van investeerders en de druk van deze investeerders brengt met zich mee dat de bestuurders de loonlast zo laag mogelijk willen houden. Concreet gevolg: een neerwaartse druk op het aantal personeelsleden en op de lonen. Dit komt op verschillende vlakken tot uiting op de werkvloer. We verwezen al naar de ontslagen in Gent. In totaal gingen er in 2005 bij De Post 225 banen verloren. In 2006 verdwenen nogmaals 134 jobs. Een ander voorbeeld is de stijging van het aantal uitzendkrachten: in 2004 werkten er iedere dag gemiddeld 238 interimarissen bij De Post, in 2006 was dit aantal gestegen tot 826.

Daar staat tegenover dat de omzet van De Post in 2006 steeg met 5% tot 2,23 miljard euro, de nettowinst bedroeg 96,1 miljoen euro! Daarvan gaat zo'n 20 miljoen euro naar de private investeerders, CVC en Deense Post.

In tegenstelling tot wat men zou verwachten heeft De Post niet echt te lijden onder het stijgende internetgebruik. In de jaarverslagen wordt telkens opnieuw gewezen op de stijgende inkomsten van De Post. Onze postbode heeft daar zo zijn verklaring voor: "Het is niet omdat mensen internet gebruiken dat ze De Post niet meer nodig hebben. Integendeel, aankopen via het internet zorgen juist voor een enorme stijging in het aantal pakjes dat wij binnenkrijgen." Maar ook voor wat betreft de gewone brieven blijven de inkomsten stijgen.

Het gaat De Post dus financieel gezien voor de wind, in belangrijke mate door besparingen op het personeel. De vraag rijst of de hervormingen een stap in de richting

van een moderne en efficiënte post zijn, of eerder leiden naar een slechte dienstverlening en een onmenselijk werkritme. Vóór de gedeeltelijke privatisering was De Post zeker niet de best beheerde openbare dienst. Tijdens de economische crisis van de jaren '70 werd De Post, samen met andere openbare diensten, gebruikt als 'parkeergarage' voor werklozen. De crisis had volgens de regerende partijen immers te maken met een slechte conjunctuur en in afwachting van de aantrekkende economie hadden de mensen dan ten minste een job. Ook de vakbonden gaan hier niet vrijuit: automatisering werd gezien als nadelig voor het aantal jobs, en dus veelal tegengewerkt, ook als het ging om het vervangen van onaangename jobs, zoals 's nachts sorteren. De Post was dus zeker geen efficiënt werkende openbare dienst.

De huidige informatisering en automatisering lijken echter niet zozeer te worden ingezet om voor iedereen het werk lichter te maken en om tot een beter dienstverlening komen, maar vooral om De Post winstgevend te maken voor de investeerders. De tijdsnormen worden zo strak mogelijk gemaakt en het personeel tot een minimum herleid. Toch een absurde visie op efficiëntie: zo hard mogelijk werken met zo weinig mogelijk mensen!

ZIJN DE POSTBODES VERWEND?

Een opmerking die vaak terugkomt op publieke fora is dat de postbodes staken om een onhoudbare bevoorrechte positie in stand te houden, en dat de hervormingen noodzakelijk zijn om te komen tot een modern en efficiënt postbedrijf.

Een commentator in een zogenaamde kwaliteitskrant (Yves Desmet, De Morgen 17/08/07) spreekt over "sociale fraude" en "postitis" bij de werknemers van De Post, daarmee verwijzend naar

het hoge ziekteverzuim (dubbel zo hoog als het nationale gemiddelde). De indruk wordt gewekt dat de mensen die bij De Post werken onbetrouwbaar zijn en er op uit zijn om te profiteren.

De hoge ziektegraad is een probleem. Maar hoe kan dat het beste opgelost worden? Wie heeft er de meeste aanspraak op de titel van expert als het gaat om werkomstandigheden? Diegene die dag in dag uit het werk moet doen, of diegene die in de eerste plaats de investeerders

tevreden moet houden? De ervaring leert dat 'plantrekkerij' aanzienlijk vermindert als de job en het werkmilieu zelf motiverend zijn. Wanneer wordt er dan eens werk gemaakt van economische democratie? Mensen die anders vol lof zouden spreken over democratie als principe om de maatschappij te organiseren, geloven hier plots niet meer in wanneer het gaat om de organisatie van het werk en de dienstverlening. 'Bureaucraten' worden vervangen door 'topmanagers', de gewone postbodes en de klanten hebben echter nog steeds even weinig inspraak. Stel jezelf eens de volgende vraag: welke dienstverlening zal de beste zijn, één die aan de postbodes is opgedrongen, of één die door de postbodes zelf wordt gedragen?

HEEFT DE STAKING IETS OPGELEVERD?

Op de werkvloer is er weinig verbeterd, zo lijkt het. Onze postbode: "Er zijn tien nieuwe mensen aangenomen maar op onze belangrijkste eis, de aanpassing van de normen, wordt niet ingegaan. Heel verontrustend is ook dat de mensen die meededen aan de staking nu worden geviseerd. Het is als wolven die op de schapen afkomen: de zwakken, diegenen met een tijdelijk contract, worden buiten gegooid."

Bovenop de magere verwezenlijkingen komt nog eens dat veel Gentenaars de schuld voor de slechte dienstverlening door de staking bij de postbodes zelf leggen. Een mens zou er bijna moedeloos van worden... Dringend tijd dus om uw postbode een hart onder de riem te steken!

ELIAS VLERICK

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p12

DE KUNSTSUP

© Yann Verstraete

Wie al eens een markt of sjacherbeurs afloopt, kent de ervaring. Het lijkt een eeuwigheid, de tijd die nodig is om de rij kraampjes waar te veel van hetzelfde ligt uitgestald te monsteren. Is er al iemand gepasseerd die al wat bijzonder is, heeft weggekaapt? Missen de standhouders creativiteit en karakter? Plots stoot je toch op een stand die net anders genoeg is om de aandacht te trekken. Te enthousiast door het lange zoeken geloof je dat alles voor jou is blijven liggen. De prijs hoor je al niet meer. Je wijst en knikt gretig. Sinds dit jaar is er een markt met enkel originele producten: "de kunstSUPERette" Tijdens het eerste en zonnigste weekend van juni vond ze plaats op het Sint-Baafsplein. Het was een typisch Gentse mix van gezapige commerce en absurd vertier. Er stonden een dertigtal stands van toegepaste vormgevers die producten van eigen makelij zoals juwelen, meubels, kledij of likeur verkochten. Zo vond je er T-shirts met prints uit de kortfilm "Like, You, See" van Evelien Hoedekie of grappige stoplapjes van Marie Lambert. Aan de stands met juwelen zoals die van Ralf de Burchgrave, was het aanschuiven.. Op het terras aan de andere kant van het plein zetten DJ's en interventies van Cirq de toon. De sfeer deed denken aan het caravannendorp Bataclan, dat tijdens de vorige Gentse feesten bij de Sint-Baafsabdij stond. Elisabeth Leenknecht is de drijvende kracht achter de kunstsuperette. Ze werd geïnspireerd door haar ouders, die in Ronse met de expo 'jong bloed' een platform bieden aan decoratieve kunstenaars. "Mode, meubelontwerp of design ziet men niet snel in een kunstgalerie. 'Jong bloed' is in de loop der jaren uitgegroeid tot een waar succes, aangezien bezoekers er originele stukken kunnen aankopen aan een democratische prijs". Zo ontstond de idee om in Gent iets gelijkaardigs te organiseren. "Door mijn contact met toegepaste vormgevers, merkte ik op dat er nood was aan dergelijke initiatieven, maar dan op een grotere schaal. Een evenement dat niet achter gesloten deuren plaatsvindt,

PERETTE

DE KEYZERLYCKE PETANQUE CLUB GHENT

© Hans Dekeyser

maar echt in de kern van een stad. In de zusjes Marieke en Melanie De Munck vond ik mijn partners in crime. We stapten met onze ideeën naar de stad Gent. Zij boden ons de nodige steun en infrastructuur.” De formule sloeg aan. Voor de kunstenaars was het een kans om aan inkomsten of contacten te geraken. Elisabeth: “De kunstsUPERette biedt ze een duwtje in de rug en alle winst gaat naar hen zelf. Ze moeten hun waar ook zelf verkopen, wat het extra leuk maakt voor de koper. Die leert de designer kennen en daardoor wordt het product persoonlijker. Aan de andere kant is het interessant voor de artiest, omdat die een onmiddellijke feedback krijgt van het publiek. Voor sommigen was het een leerproces, anderen hadden na het evenement al onmiddellijk een aantal verkoopadressen op zak.”

MATHIAS BIENSTMAN.

Wie zelf graag wil deelnemen aan de editie van de kunstSUPERette volgend jaar in juni kan een mail met foto's van eigen werk sturen naar kunstsUPERmarkt@hotmail.com zie ook: www.myspace.com/kunstsUPERette

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p14

De Keyzerlycke Petanque Club Ghent (KPCG) ontving het volgende mailtje:

Dag Hans,
Zoals andere mensen plots zin kunnen krijgen in chocolade of - godbetert - pruimentartaart op grootmoe's wijze, viel ik gister ten prooi aan een onweerstaanbare drang om te petanquen, jawohl. Dan maar een maatje gebeld en ondertussen gegoogled naar een geschikt plekje daarvoor in Gent. Azo op de site van de kpcg terechtgekomen. Wijs, wijs...
Gisteravond dan een aantal spelletjes gespeeld in 't Patershol, onder goedkeurend valsetanderig gesmekkel van de oudjes die daar de lampionnen voor de Patersholfeesten alvast aan het ophangen waren ("We zullen u een beetje licht geven hé meiske, zodat ge van 't weekend ook 's nachts kunt komen spelen!"). Binnen de kortste keren werden we aangesproken door een supergrappig minimachogastje uit de buurt. Patrick, want zo heette hij, wou ook met ballen spelen. Alzo geschiedde, toen waren we met drie. Een kwartier later waren we nog een speler en een handvol toeschouwers rijker. De hand werd er alleen maar vaster door.
't Was gezellig, 't was plezant, en wat mij

betreft zéker voor herhaling vatbaar. Bij deze: mocht ge nog eens volk zoeken voor een avondje petanque, dan ben ik kandidaat!

Groet,
Marijke

Wie meer sfeerverslagen over petanquebanen in Gent zoekt, moet beslist eens surfen naar <http://kpcg.wordpress.com/> Op de blog van de Keyzerlycke Petanque Club vind je het relaas van een groep vrienden die ze sinds dit voorjaar één voor één aan het testen zijn. Foto's en verhalen om van te smullen. Op het einde van de tour willen de Keyzerlycke petanquers met hun verslag naar 't stad trekken, in de hoop dat de voorzieningen worden opgewaardeerd. Wie zich in hun principiële verklaring kan herkennen, kent nieuwe petanque vrienden.

De Keyzerlycke Petanque Club Ghent.

- Keyzerlyck: Keyzer zijn moet je verdienen, hoofdvoegel zijn is ons doel.
- Petanque: Staande wip is blijkbaar ons ding niet.
- Club: Groep vrienden.
- Ghent: Van West-Vlaming tot Limburger, iedereen is welkom.

MATHIAS BIENSTMAN.

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p15

BEELDHOUWERSCOLLECTIEF LOODS 13

EEN AMBACHTELIJKE OASE MIDDEN DE INDUSTRIE

Loods 13 ligt als een oase in de Gentse haven. Midden in het industriële gebied zetten ze hier koppig een ambachtelijke traditie voort. Gestadig wordt er in Loods 13 inhoud gegeven aan oude ambachten zoals 'scheepstimmerij', 'steenkappen' en 'koperslaan'. Tot mislukken gedoemd denkt u? En toch lijkt het collectief inmiddels stevig verankerd, ondanks regelmatige financiële problemen. De verschillende ambachten worden er levend gehouden door middel van workshops en volwaardige beroepsopleidingen die erkend zijn door de VDAB.

In Loods 13 kan je een vak leren op de oude manier: letterlijk met je handen leren werken. Hout en steen bewerken met hamer en beitel. In de ateliers die coördinator Bram Eliaert (alias Beliaert) me laat zien, staan er dan ook zeer weinig machines. "We gebruiken wel eens een machine, maar de focus ligt op handwerk. De bedoeling van de opleidingen hier is echt het leren van een ambacht." Houtbewerking en steenhouwen nemen de meeste ruimte en tijd in beslag, hoewel er in Loods 13 meer gebeurt dan dat alleen.

In de cursus steenhouwen leer je onder andere hoe je ornamenten, zuilen, waterspuwers en grafstenen maakt, vaardigheden die vooral hun nut bewijzen bij de restauratie van oude gebouwen. En aangezien Gent een zeer oude stad is, stromen de opdrachten soms binnen. Maar je leert er ook gewoon beelden maken. Van moules maken in klei en afgietsels in gips tot het uitkappen van een beeld in steen: alle aspecten van het beeldhouwen komen aan bod.

Zinken en weer bovenkomen

De technieken van het houtbewerken worden aangeleerd in de cursus scheepstimmerij. De opdracht die de cursisten krijgen is het maken van een kano. "We kiezen nu bewust voor zulke kleine projecten", verzekert Bram me. "In het verleden was dit niet het geval. Zo hebben we met onze gasten een grote bijdrage geleverd aan de Barge, die hier in de haven ligt aangemeerd en waarop nu chique feesten worden gegeven.

Het is een kopie van een trekschuit die tussen Brugge en Gent voer. Wij hebben alle ornamenten van het schip gemaakt: het boegbeeld, de engeltjes, maar ook de kleinere ornamenten. Een ander groot project waar we aan hebben gewerkt was de Angelus, een Ijslandvaarder. Maar die ligt nu op de bodem, gezonken. Dat project was blijkbaar wat te hoog gegrepen, met een serieuze financiële kater als gevolg. Vandaar dat we nu kiezen voor kano's. Uit die kleinere opdrachten halen de gasten eigenlijk ook meer voldoening. Nu hebben

In Loods 13 kan je een vak leren op de oude manier: letterlijk met je handen leren werken. Hout en steen bewerken met hamer en beitel.

ze op het einde van hun cursus een boot afgewerkt, terwijl hun individuele bijdrage in de grotere schepen soms bijna onzichtbaar was."

Maar wat komt er na de opleiding, kun je je afvragen. Waar kun je tegenwoordig nog aan de slag als scheepsbouwer? "Je hebt een punt", bevestigt Bram, "maar toch is er een vlotte doorstroom naar de arbeidsmarkt. Dat komt vooral omdat de technieken die aangeleerd worden eigenlijk voor

een groot deel de basistechnieken van algemene houtbewerking zijn. Na een cursus bij ons kun je eigenlijk op veel uiteenlopende plaatsen aan de slag. En ook de keuze van het materiaal kan een verschil maken. Degenen die dat willen kunnen bij ons ook met metaal of plastic leren werken. Die materialen worden uiteraard wél nog zeer veel in de scheepsbouw gebruikt." Daar komt nog bij dat je na je opleiding een getuigschrift krijgt dat erkend wordt door de VDAB en dus ook van waarde is op de arbeidsmarkt.

"Eigenlijk is er in het algemeen een grote vraag naar mensen die een ambacht kennen. Veel ambachtslieden zijn er in België eigenlijk niet meer. Als je bijvoorbeeld een grafsteen wilt die van de standaardmaten afwijkt, dan kan je daarvoor bijna nergens terecht. Belgische grafstenen worden dan ook in India gemaakt. En op welke school kun je zo'n vak nog leren? In de opleiding beeldhouwen aan het Sint-Lucas of de Academie leer je niet meer hoe je een beeld houwt. Het ambacht is daar van ondergeschikt belang geworden. Veel mensen die hier een cursus komen volgen, komen trouwens van het Sint-Lucas."

Weg uit het zwarte gat

De vzw Loods 13 is min of meer organisch gegroeid uit een groep beeldhouwers rond Walter De Buck. Het project "De brug der Keizerlijke Geneugten" was de aanleiding

foto's © Freddy Willems

die hen samen bracht. Stad Gent had Walter De Buck opdracht gegeven om een beeldengroep te maken die de voetgangersbrug aan de Sint-Antoniuskaai extra cachet moest geven. Opdracht geslaagd! De spontaneïteit en kracht die van de vier grote beelden afstraalt was blijkbaar geen stom toeval, maar het resultaat van een samenwerking tussen gelijkgestemden. Er was een groep ontstaan die niet van plan was het hierbij te laten.

Met de financiële steun van de Stad Gent richtte Walter De Buck dan de vzw Loods 13 op. “De bedoeling was toen nog vooral om een platform te bieden aan kunstenaars. Maar van bij het begin had het project een sterk sociale inslag”, verzekert Bram Eliaert. “Je kunt spreken van twee grote pijlers: aan de ene kant het ambacht, het artistieke en aan de andere kant het sociale aspect.

Beide pijlers zijn altijd essentieel geweest voor de organisatie en we proberen dat evenwicht te bewaren. Het idee achter de sociale pijler is het feit dat je gewoon buiten de maatschappij valt als je niet op een of andere manier actief met iets bezig bent. Veel mensen die hier aankloppen voor een cursus, komen uit een vicieuze cirkel van niets doen. Als je lang niets hebt gedaan, begin je ook te geloven dat je niets kunt. Je verliest stilaan iedere eigenwaarde.

Sommigen komen echt van ver, uit een drugsverslaving of een depressie. Ook ik ben hier trouwens op die manier terechtgekomen. Loods 13 lokt vooral een alternatief publiek, dikwijls uit de kraakbeweging. Voor die mensen is er duidelijk een gat in het opleidingsaanbod van de VDAB. Waarschijnlijk is het daardoor dat onze samenwerking met de VDAB en het OCMW kan blijven bestaan, hoewel die samenwerking in het verleden al eens verbroken werd.”

Vrijheid

Aan de samenwerking met de VDAB en het OCMW zijn een aantal voorwaarden verbonden. Zo moet Loods 13 een tewerkstellingsquotum van 66% halen. Dat blijkt niet weinig te zijn. “Soms halen we dat cijfer, maar soms ook niet. Soms leiden we mensen op die niet meer uit hun huis kwamen om zo sociaal contact uit de weg te gaan. Dan is het niet altijd vanzelfsprekend dat ze na een opleiding van een jaar volledig klaar

zijn voor de werkvloer. Maar we doen er alles aan om de quota te halen. En daar heeft de grote vrijheid die hier vroeger heerste wel wat bij ingeboet. We zijn heel streng geworden op het vlak van drank- en druggebruik. Daarnaast is er in de cursussen nu ook minder tijd voor puur artistiek beeldhouwen. De focus ligt nu veel meer op het maken van ornamenten en op restauratie. Alles is dus meer dan vroeger gericht op de arbeidsmarkt. Daarom ook hebben we de smedenopleiding moeten schrappen. Smeden hebben ze niet meer nodig.”

Alles is dus een beetje meer gereglementeerd en gericht op maatschappelijk nut. Is er dan geen angst om een typisch log instituut te worden? “Dat zal niet snel gebeuren. De idealen en beginselen zitten er toch nog altijd goed in. De sfeer is hier nog altijd alles behalve schools. De mensen die hier net beginnen, schrikken zelfs van de openheid waarmee ze met de instructeurs en met mij kunnen babbelen. Er is echt geen kloof. En ook de artistieke idealen blijven overeind. Walter blijft daarin het radicaalst. Voor hem móét er gewoon een alternatief zijn voor de tendensen in de moderne kunst. Dus blijven we zeker ook gewoon beeldhouwen, tussen de opleidingen door of wanneer er tijd over is. We blijven ook tentoonstellingen organiseren, zoals onlangs tijdens de Gentse Feesten. Daarvoor krijgen we weliswaar geen subsi-

dies, maar om zo’n initiatieven te kunnen betalen zijn we met een online-shop gestart.”

De samenwerking met het OCMW en de VDAB heeft naast enkele beperkingen ook veel positieve kanten volgens Bram Eliaert. Ten eerste zijn de subsidies die er tegenover staan onontbeerlijk voor de organisatie. Ten tweede kan Loods 13 professionaliseren (zonder daarom schoolser te worden), omdat Gent er twee instructeurs tewerkstelt. Die extra knowhow is uiteraard ook altijd welkom. En ten slotte is de beperking van de vrijheid soms zelfs nuttig. “Vroeger gaven we binnen de cursus ook tijd voor vrije opdrachten. Maar als we aankondigden dat ze de volgende dag mochten doen wat ze wilden, kwamen de cursisten dikwijls gewoon niet opdagen. En het enthousiasme tijdens het werk is door de band genomen enorm groot. We hebben zelfs verplichte pauzes moeten invoeren, omdat sommigen zich letterlijk ziek werkten. Na een week hebben ze soms ontstoken pezen en gewrichtspijnen. Tja, steenkappen is niet het lichtste werk.”

AARON WILLEM

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p16

SCHEEPSBOUWERS IN SPE GEZOCHT!

In de opleiding scheepstimmerij zijn er nog plaatsen vrij. Meer info: <http://www.loods13.be>

HET LEVEN IN EEN HOF

Tussen de, inmiddels verdwenen, Ivagoloodsen en de Westerbegraafplaats ligt in 'de diepte en de liegte' het Antoine van Hoorebekehof. Geconcipieerd als rustoord is het nu eerder een woonerf, een hof met een binnenplein en ommegang. 107 woningen in gele steen vormen wellicht één van de meest ongekende woonwijken van Gent. Als je oud genoeg bent en tot rust wilt komen, moet je hier zijn

foto's © Hans Dekeyser & Freddy Willems

Filip De Rynck © Freddy Willems

FILIP DE RYNCK OVER DE STAD EN HAAR BESTUUR

“MAATSCHAPPELIJKE KLOVEN VORMEN DE GROOTSTE HYPOTHEEK DIE OP DE STAD RUST”

Steden doen er alles aan om zichzelf in de kijker te spelen. Ieder zijn festival, ieder zijn dichters en links en rechts wat postkaartwaardige architecturale hoogstandjes. Kortom, steden zijn weer hip, steden zijn weer tof. Of toch niet? Ons enthousiasme wordt al snel getemperd door professor Filip De Rynck die bestuurskunde doceert aan de Hogeschool Gent en de Antwerpse universiteit: “Er moet zeker niet te snel hoera geroepen worden over de heropleving van de stad. Steden mogen zich dan wel sterker profileren, de Vlaming staat nog niet meteen te trappelen om er zich ook permanent te vestigen. De fel begeerde tweeverdieners met kinderen vestigen zich in de regel nog steeds buiten de stad.”

WANORDEBELEID

Hebben steden dat niet aan zichzelf te danken, aangezien ze via *image building* vooral focussen op het kapitaal van ondernemers en toeristen en te weinig op de huisvesting van haar eigen bewoners? “Dat is een complex verhaal. Het is niet de schuld van de steden dat er overal in

Vlaanderen gebouwd kan worden en dat de suburbane ontwikkeling daardoor zo’n enorme groei heeft gekend. Het ruimtelijke beleid op Vlaams en federaal niveau is daar wel verantwoordelijk voor, door de bewuste politiek van goedkope bouwgronden en van allerlei fiscale voordelen. Van een degelijk grond- en woonbeleid voor de steden daarentegen was er tot voor kort nauwelijks sprake. Dat staat in schril contrast met het huisvestingsbeleid bij onze buurlanden. In Nederland is 35 tot 40% van het woningenbestand eigendom van de overheid.

De kritiek op de stiefmoederlijke behandeling van het woonbeleid die ik geregeld in dit blad lees, vind ik ten dele terecht. Toch denk ik dat de stadsbesturen langzaam maar zeker het belang van een degelijk woonbeleid zijn gaan inzien. De filosofie achter Zuurstof voor de Brugse Poort bevestigt bijvoorbeeld de kentering die aanwezig is bij het Gentse stadsbestuur. In dat project is er enorme vooruitgang geboekt op het vlak van ruimtelijk kwaliteit, stedenbouwkundige stevigheid, architecturale discussies, participatie en netwer-

king met verscheidene actoren.

Gezien de omvang van de problematiek en gezien de beperkte middelen en instrumenten, verwondert het me niet dat sommigen dit slechts een druppel op een hete plaat vinden. Kritiek is altijd mogelijk, maar het is niet helemaal eerlijk om de huidige stadsbesturen met de vinger te wijzen voor het ruimtelijke wanordebeleid van de laatste 60 jaar.”

In hoeverre zijn stadsmarketing en het idee om een stad van onderuit op te bouwen te combineren?

“Een stad kan tegelijkertijd veel dingen doen op veel fronten, op veel niveaus en ten aanzien van veel verschillende doelgroepen. Waarom zou je bijvoorbeeld geen goed marketingbeleid kunnen voeren naar toeristen en investeerders en tegelijkertijd op wijkniveau van onderuit werken? Beide zijn perfect te combineren. Dat is nu net de complexiteit van het besturen van een stad.”

Bewoner Fabiolalaan © Freddy Willems

PROJECT GENT SINT-PIETERS

U bent voorzitter van de klankbordgroep voor het project Gent Sint-Pieters. Hoe staat u tegenover de aanpak van het stadsbestuur?

“Gent Sint-Pieters is een heel ander verhaal dan Zuurstof voor de Brugse Poort. De Stad was er veel meer afhankelijk van andere actoren, zoals de NMBS en Eurostation. Eurostation denkt niet in de eerste plaats aan het stedelijke belang, maar is een com-

Het beleid voert eigenlijk een afstandelijke politiek die alleen maar toekijkt hoe de markt neerslaat op en tussen mensen.

mercieel bedrijf dat vooral geld wil zien. Men zegt vaak dat de ergste vijand van een overheid een andere overheid is en het project Gent Sint-Pieters heeft dat nogmaals bewezen. Het vergt zoveel tijd en diplomatie om tussen de Stad, de Lijn, de NMBS en Eurostation tot akkoorden te komen, dat

eens zo’n akkoord er is, het belang ervan zo groot wordt dat het bijna te laat is om nog over participatie te spreken. Echte participatie betekent dat plannen nog kunnen worden bijgestuurd. Dat is misschien nog wel het geval voor bijvoorbeeld de projectontwikkeling in de Fabiolalaan, maar niet meer voor de fundamentele beleidskeuzes die al gemaakt zijn. In de Brugse Poort was de marge daartoe aanzienlijk groter.”

Hoe staan de bewoners tegenover het project?

“Dé bewoners, wie zijn dat? De bewoners zijn een heel diverse groep. Buitensporig (de naam van een buurtcomité dat opkomt tegen de megalomanie van de stadsplannen voor de stationsbuurt, TT) is het actiefst. Ze verdedigen hun standpunten met veel bravoure en deskundigheid. Maar er zijn allicht ook bewoners en gebruikers van de buurt die het een goed project vinden dat kan zorgen voor een nieuwe dynamiek voor winkels, voorzieningen en scholen’

In hoeverre zijn de belangen van de buurtbewoners, de not-in-my-backyard-houding (NIMBY), te combineren met het algemeen belang?

“Ik vind dat een heel gevaarlijk en simplistisch begrip dat te vaak door politici gehanteerd wordt om buurtcomités in een hoekje te duwen. Buitensporig vind ik geen voorbeeld van NIMBY. Dat zij zich zorgen maken over de milieulast en de mobiliteit in de buurt, vind ik niet meer dan terecht. Dat is voor mij ook vanuit het algemeen belang denken. Alleen zijn in dit project drie niveaus sterk met elkaar vervlochten: het wijkbelang, het stadsbelang én het Vlaamse belang. Neem nu de discussie rond fijn stof. Dat toont aan dat zo’n project het wijk- en stadsbelang overstijgt. Stel dat ooit blijkt dat in heel Vlaanderen het fijn stof daalt en in Gent Sint-Pieters stijgt omdat er meer mensen op de trein stappen om naar Brussel te gaan. Dan rijst de heel lastige vraag of dat dan goed of slecht is. Ik vind de zorgen van de buurtbewoners dus terecht, maar waartegenover weeg je ze af?”

ONGELIJKHEID

In een opiniestuk in De Morgen stelde u het volgende: “Stadsvernieuwing was een relatief eenvoudige klus vergeleken met de uitdaging waarmee bestuurders vandaag in stijgende mate in de onderkant van hun steden worden geconfronteerd, namelijk de ongelijkheid op het plan van wonen, werk en onderwijs. Daarop heeft het stadsbestuur tot dusver nauwelijks greep gekregen.”

“Ik ben niet de enige die dat zegt. Daniël Termont zei in een interview net hetzelfde. Ik heb de indruk dat de steden er via uitgekende stadsprojecten kwalitatief op vooruit gaan, ondanks kritiek die daarbij mogelijk is. Maar een stad is natuurlijk meer dan stenen. De grote hypothese die op de stad rust is de kloof tussen de gemeenschappen en de kloof tussen degenen die mee kunnen en degenen die dat niet kunnen. Een zijn wel initiatieven op sociaal vlak en op het vlak van werktrajecten – bijvoorbeeld, Gent Stad in Beweging - maar het blijven experimentele en zelden structurele initiatieven. Ik vrees dat een stadsbestuur, en zelfs de Vlaamse overheid, weinig vat heeft op de trends die structurele ongelijkheid veroorzaken. Het beleid voert eigenlijk een afstandelijke politiek die alleen maar toekijkt hoe de markt neerslaat op en tussen mensen.

De kloven tussen gemeenschappen voel je niet zozeer op etnisch vlak maar ze vertalen zich des te meer in kloven tussen geloofsgemeenschappen. Pogingen om die gemeenschappen dicht bij elkaar te brengen hebben geen effect, enkele uitzonderingen niet te na gesproken. Ook Gent worstelt met dat probleem. Hoe je dat doorbreekt is mij in alle eerlijkheid een raadsel. Ik denk dat ook vele politici dat niet weten. Zo zie je dat een stad geen geïsoleerde entiteit is maar de gehele globalisering ondergaat, ook wat deze materie betreft. Als er een aanslag is in Madrid, Londen of waar dan ook, slaat dat ook neer in Antwerpen en in Gent. Ik ben misschien te pessimistisch maar ik zie relatief weinig beweging om daar tegen in te gaan. De enkele kleinschalige initiatieven die wel iets opleveren spelen zich dan ook nog af in de buurten waar er weinig problemen zijn tussen gemeenschappen.

Hopelijk heb ik het niet bij het rechte eind en is dit niets om ons zorgen over te maken. En misschien redeneer ik teveel vanuit een geromantiseerd beeld van de stad die er nooit is geweest. Maar vanuit de referentiekaders die we hebben zou een stad eigenlijk het bindmiddel moeten zijn tussen gemeenschappen en op dit moment zie ik net de tegenovergestelde tendens.”

ACTIE!

U bent een pleitbezorger van stedelijk activisme. Wat bedoelt u daar precies mee?

“Ik vertrek vanuit de vaststelling dat er in vergelijking met twintig jaar geleden een veel hogere politieke dynamiek is, maar ook een veel hogere maatschappelijke dynamiek. Beide zijn vormen van stedelijk activisme en gaan trouwens samen. Je kunt geen politieke dynamiek krijgen als er in het brede maatschappelijke veld ook niet van alles beweegt. Dan heb ik het onder meer over krakers, over mensen die een kerk bezetten voor mensen zonder papieren, over jongeren die met een muziekgroep experimenteren, enzovoort. Het maatschappelijke activisme is een voedingsbodem voor politiek activisme en omgekeerd. Ik vind dat heel positief. Dat is de kern van waar het in een stad om gaat: discussie, conflict, scherpe confrontatie en terzelfder tijd ook compromis en consen-

misschien redeneer ik teveel vanuit een geromantiseerd beeld van de stad die er nooit is geweest.

sus. Het is een tendens die in verschillende landen te zien is en die zeker iets te maken heeft met de professionalisering van ambtenaren en politici.”

Gaat zo’n politiek stedelijk activisme niet ten kost van de democratische controle?

“Misschien net niet. Het hangt ervan af wat je onder democratie verstaat. De afgestofte inspraakprocedures en de hoorzittingen zijn slechts een fractie van wat echte democratische kwaliteit is. Denk maar aan de acties voor de mensen zonder papieren. Voor mij zijn dat uitingen van een bloeiende politieke praktijk en een democratisch forum. Op dat vlak ben ik niet pessimistisch want politici worden onvermijdelijk door dergelijke acties beïnvloed. Zie maar hoe de enorme rijkdom aan culturele initiatieven in Gent zich duidelijk weerspiegelt in de beleidskeuzes van schepenen en bestuurders.”

UITGEHOLDE GEMEENTERAAD

Maar tegelijkertijd klaagt u over zwakke gemeenteraden en vreest u zelfs voor gefrustreerde lokale politici.

“Dat is een ander probleem, natuurlijk. Of dat in Gent ook zo is zouden we nauwkeuriger moeten bekijken. Maar ik verwijs daarmee naar het feit dat er zich in de stad een maatschappelijk veld ontwikkelt waar de gemeenteraad meer en meer buiten valt.

Daardoor blijft dit veld dan ook onvertegenwoordigd. Dat heeft ook te maken met de marginalere posities die politieke partijen innemen in vergelijking met vroeger. De schepenen zijn nog min of meer maatschappelijk verankerd - die zijn allemaal ergens actief en binden mensen rond zich - maar de gemeenteraadsleden staan er alleen maar een beetje op te kijken. We moeten dringend nadenken over hoe we die gemeenteraden kunnen hervormen, over andere manieren van werken en van debat organiseren. De debatten moeten veel diepgaander worden dan nu het geval is. Vandaag blijven de drijvende krachten binnen de stad weg uit de gemeenteraad en gaan rechtstreeks met de schepenen aan de slag.”

Heeft u ook een idee over hoe daar verandering in kan komen?

“Een beter statuut voor mensen die een volksvertegenwoordigende rol willen spelen is essentieel. Nu wordt de kloof met de weddes en de statuten van de uitvoerende politici steeds groter.

Verder moet de gemeenteraad losser komen te staan van die uitvoerende macht. Op dit moment wordt de gemeenteraad teveel gedomineerd door de uitvoerende macht en verdwijnt de wetgevende en controlerende rol van de gemeenteraadsleden teveel op de achtergrond.

Ook een betere organisatie is essentieel. Driekwart van de taken die de gemeenteraadsraadsleden op zich nemen, kunnen perfect door schepenen en managers uitgevoerd worden. Dan kan de gemeenteraad zich veel diepgaander op de fundamentele, inhoudelijke discussies toeleggen. Daarin hebben we in Vlaanderen absoluut geen traditie.

Tot slot mogen de politieke partijen zelf niet verder blijven marginaliseren tot ze op den duur elke voeling met het maatschappelijke veld verliezen. Binnen sommige partijen leeft nu al de discussie over hoe ze zich kunnen openstellen voor actieve krachten uit de burgersamenleving en hoe die te betrekken in de partijwerking. Aan die mensen kansen geven met een beter statuut en met een betere werking, is voor mij een belangrijk perspectief. We staan er nog zeer ver af, voor alle duidelijkheid.”

BERBER VERPOEST

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p20

© Jan Lietaert

© Eduardo Targila

BELGIUM MEETS BOLIVIA

‘Ola, que tal’ is zowat de meest gestelde vraag, die we gedurende drie weken in augustus hebben gehoord. Gentse en Boliviaanse jongeren kleurden drie volle weken de wijksschool De Buurt, het Buurtcentrum Nieuwland en de werking van Victoria Deluxe. Tien Boliviaanse jongeren, afkomstig uit El Alto, een annexstad van de Boliviaanse hoofdstad La Paz, kwamen drie weken samenwerken met Gentse jongeren.

Een groep geëngageerde leerkrachten en vrijwilligers, verbonden aan de wijksschool De Buurt uit de Kartouizerlaan draaide de voorbije jaren mee als vrijwilliger bij Teatro Trono in het verre Bolivië. Algauw werden plannen gesmeed om een uitwisselingsproject met Gent op te zetten. In november van 2006 hadden we het geluk dat Ivan Nogales, de stichter en grote bezieler van Teatro Trono in Europa was. We nodigden hem uit om zijn werking te komen voorstellen tijdens een colloquium rond de sociaal-artistische praktijk. Met zachte stem en in voorzichtige bewoordingen gaf hij toen een schets van het soort werk dat Teatro Trono ontwikkelt.

Teatro Trono is in 1989 gestart als een werking die in de eerste plaats aan de slag wou gaan met straatkinderen uit El Alto. Het besef dat velen onder hen vaak van dag tot dag moeten vechten om te overleven, bracht Ivan Nogales en enkele kompanen ertoe te zoeken naar een plek die deze straatkinderen tot ‘leven’ kon brengen. Met bijeengesprokkelde stenen, balken, vensters en een grote groep vrijwilligers bouwden ze eigenhandig een casa cultural (cultuurcentrum). Al gauw ontstond er een bruisende plek waar jongeren er op diverse manieren aan de slag kunnen: theater-

workshops, audio-visuele initiatie, groepswork rond maatschappelijk relevante thema’s,... Zo veel jaren later is Teatro Trono nog steeds een kloppend hart in El Alto. Ze toeren rond met een theatercamion, hebben al enkele tournees in Europa achter de rug en trachten nieuwe jongeren een plaats te geven.

Op 6 augustus arriveerden de Bolivianen in de wijksschool De Buurt. Opzet was om drie weken lang te werken rond drie thema’s: processie, feest en manifestatie. Vooraf was het ook duidelijk dat we in die drie weken niet in een schoon en proper theaterzaaltje wilden werken, maar zo veel als mogelijk met de stad Gent en haar bewoners. In die drie weken, werkten we in de Machariuskerk, met de bewoners van de sociale woonwijk in de Desiré-Fieviéstraat en met de bewoners van de Ham.

Het viel ons op dat de theatertaal van Teatro Trono heel sterk politiek gekleurd is. Terwijl het vormings-theater hier heel sterk is afgekalfd en vaak met *dédain* en *misprijzen* wordt bekeken kiest Teatro Trono er heel bewust voor om voorstellingen te maken die de historische en maatschappelijke realiteit verwerken. In een toonmoment zagen we hoe de kolonisatie werd uitgebeeld. Meer dan eens sprak Ivan over het belang van het ‘dekoloniseren van het lichaam’. In mensentaal bedoelt hij hiermee dat het belangrijk is dat de *indigenas* een bevrijdende lichaamstaal trachten te ontwikkelen. Hij verwijst naar hoe veel van de *indigenas* vaak met hun hoofd naar de grond lopen, zich heel nederig en dankbaar opstellen en dat deze lichaamstaal de houding was die de kolonisator (de Spanjaarden en later andere ‘blanken’) van

hen verwachtten.

De slagzin: ‘El pueblo unido, jamas sera vencido’ (het verenigd volk zal nooit worden overwonnen) is in het spel van de jongeren vaak te horen. Naar ons aanvoelen worden de jongeren door Teatro Trono via een integer werk- en overlegmodel gevormd: via groeps- en evaluatiegesprekken gaan ze op zoek naar inhoud en betekenis en naar een taal waarmee ze zich kunnen uitdrukken. Naast woorden gebruiken ze veel mime, maskers, kostuums die zowel naar de mythologie, de voorvaders als de actualiteit kunnen verwijzen. In hun werkmodel is er nog voluit de wil en het geloof dat jonge mensen kunnen worden gevormd. Nooit hadden we het gevoel dat dit op een drammerige of manipulerende manier gebeurt, maar via vraag en antwoord, overleg en consensus.

De Gentse jongeren waren even gedreven en geëngageerd, maar op een andere manier. Eigenlijk zijn de Gentse en Boliviaanse jongeren gewoonweg jongeren met dezelfde levendigheid, frisheid en geloof in de toekomst. Alleen de context is verschillend. Wij hebben hier genoeg welvaart om horden kunstenaars te subsidiëren, die dag in dag uit kunnen zoeken, experimenteren en een abstracte vormtaal ontwikkelen. Hun theater is een soort theater van de noodzaak die eerder leidt tot een hecht en sterk levensmodel dan naar kunst. Wij of zij zijn niet beter, meer of minder, gewoonweg anders.

DOMINIQUE WILLAERT

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p23

Voor meer info: www.victoriadeluxe.be

BARSTEN IN HET PARADIJS

foto's © Pieter Van Eecke

Voor enkele luttele honderden euro's boek je tegenwoordig een reis naar de Caraïben.

Eindeloze maagdelijke stranden, palmen vol kokosnoten en massieve bergtoppen aan de einder, het paradijs is slechts enkele muisklikken van ons verwijderd. Nergens brandt de zon zo fel, nergens zijn de tropische slagregens zo verfrissend. Piraten liggen er al eeuwen op de zeebodem, net als de beenderen van de honderdduizenden Afrikaanse slaven die in scholen stierven op zee of in bosjes op de plantages.

In de blinkende folders van het reisbureau zie je hier en daar een stokoude Cubaan die op zijn gitaar speelt tegenover een helblauwe zee. Salsa en merengue doen er 's avonds de dijen draaien, zorgen voor blozende blikken en snijden de adem af. Er zijn flitsen van een magere rasta die met een bal speelt onder een scheefhangend balkon. Nu nog wat driesterrenhotels op de Bahama's, Puerto Rico, Guadeloupe, Jamaica en Cuba (voorlopig nog steeds met Castro), Martinique, Barbados of de Dominicaanse Republiek en het plaatje van de Caraïben is compleet.

Maar in die creoolse smeltkroes van culturen en talen (Spaans, Frans, Engels, Nederlands en Creools) ligt er nog een land: Haïti. Door velen vaak ten onrechte verward met Tahiti, deelt Haïti een eiland met de Dominicaanse Republiek ergens tussen Cuba, Puerto Rico en Jamaica. Haïti was het eerste onafhankelijke land van Latijns Amerika en de Caraïben. De slaven kwamen er in opstand tegen de Franse kolonialen en sloegen in 1804 met succes de aanvallen van Napoleon af. Haïti was toen de parel van de Caraïben genoemd en leverde Frankrijk massa's rijkdom op dankzij de gratis handenarbeid van die honderdduizenden slaven. Tot de onafhankelijkheid (26 jaar voor België!) en het afslachten van het handjevol blanken een einde maakte aan de slavernij.

Een vreemd land zag het licht. Een geïmporteerde bevolking uit verschillende Afrikaanse streken had de onafhankelijkheid uitgeroepen op een eiland waar hun voorouders tegen hun wil aan wal waren gebracht en de oorspronkelijke mensen allang waren uitgeroeid. Een bevolking die onderling een nieuwe taal had moeten vinden om elkaar te kunnen begrijpen, het Creools. Een rijke taal vol beeldspraak met invloeden uit vele Afrikaanse talen, het

Frans, het Spaans, het Engels en de oorspronkelijke indianentaal van de Tainos. Al bijna twee jaar adem ik nu de lucht in van Port-au-Prince, de hoofdstad van Haïti. Er zijn hier wel wat rastas, scheefhangende balkons en kokosnoten, maar verder geen maagdelijke stranden aan de horizon. Port-au-Prince is een onherbergzame stad aan de voet van de bergen in het centrum van Haïti. De zee klotst tegen haar sloppenwijken aan, buurten met bedrieglijke namen als Cité Soleil of Cité Éternel, en slokt het afval op dat van de rijkere buurten op de bergflanken met de regen naar beneden stroomt. In de hitte van de benedenstad waden de armen gedurende het hele regenseizoen door een dikke modderstroom met hopen plastic en stukken oud ijzer. Als je daar aan iemand vraagt: "*Komann ou ye, papi?*" (Hoe gaat het met je, oudje?), dan zal het antwoord steevast één van deze drie zijn: "*Piti, piti.*" ("Klein, klein."), "*Pa pi mal*" ("Niet slechter dan gisteren") of "*M'la*" ("Ik ben hier, en meer valt daar niet over te zeggen").

Er zijn hier wel wat rastas, scheefhangende balkons en kokosnoten, maar verder geen maagdelijke stranden aan de horizon.

Tegenwoordig is Haïti het armste land van het westelijke halfrond. Met nauwelijks voorzieningen, felle erosie van de landbouwgrond door de ontbossing, veel vallende regeringen, 70% analfabetisme en honger. Dictaturen (de bekendste zijn Papa Doc en Baby Doc), nefaste buitenlandse inmengingen en neoliberale aanpassingen zorgden de afgelopen eeuw voor de ultieme nekslagen. Daarbovenop komt nu het geweld van gewapende bendes die sommige wijken van Port-au-Prince controleren. Er komen geen, maar dan ook geen toeristen, behalve de cruises die wekelijks in het noorden even aanleggen naast de oude stad Cap Haïtien, op 'Paradijseiland'. Een prachtig strand om een namiddag te zon-

nen, maar niemand vertelt de toeristen dat ze in Haïti zijn. Om ze geen angst aan te jagen, want de naam Haïti is besmet door jaren van onstabiliteit en geweld.

Port-au-Prince is een stad van extremen. De veel te smalle wegen met veel te grote putten. De vele voetgangers en de afwezigheid van voetpaden. Hevige regenval en brandende zon. Stoffige vlaktes in het noorden en steile bergen in het zuiden. Het blauw van de Caraïbische zee, het groen van de mangobomen en de dikke smog van de eindeloze slierten kuchende auto's. De hoge poorten van de rijke (meestal lichtbruine) bezitters van de terreinwagens en het dikke eelt op de voeten van de (altijd zwarte) schoenpoetsers.

In de jaren vijftig en zestig telde Port-au-Prince nog geen 250 000 zielen. Vandaag telt de hoofdstad van Haïti naar schatting meer dan 2 miljoen inwoners, maar de voorzieningen zijn hetzelfde gebleven. Het afvalwater vindt haar weg allang niet meer in de oude afwateringskanalen en stroomt vrij over de straten. Drinkwater is schaars en mensen moeten, zelfs in de stad, soms uren lopen om een emmer op de kop te tikken. Een minderheid van de straten is geasfalteerd, bij regenval is de modder alomte-

genwoordig. Elektriciteit is er meer niet dan wel en wordt dikwijls illegaal afgetapt met vele kortsluitingen tot gevolg. Port-au-Prince is chaos. En nog steeds ontvluchten mensen het platteland in de hoop in Port-au-Prince, of *Potoprens* in het Creools, een beter leven te vinden. Een hoop die doorgaans snel vervliegt eens ze de honderdduizenden in de sloppenwijken vervoegen.

In Port-au-Prince breiden de wijken zich in alle richtingen uit, zonder plan, zonder ingenieurs. Zowel rijken als armen bouwen zomaar overal. De huizen klimmen zonder fundamente de bergen op, de laatste bomen worden er gekapt en de bodemerosie gaat gestaag verder. Bij zware regen spoelen soms halve buurten de diepte in. En dan begint alles weer van voor af aan. Plaats wordt erg schaars in Port-au-Prince en sinds de blauwhelmen van de VN-vredesmacht in Haïti zitten, zijn de prijzen van het vastgoed de hoogte ingeschoten. Veel mensen wonen met velen op één kamertje. Soms worden matrassen in het midden van de nacht doorgegeven aan de volgende slaapploeg. Privacy is hier een luxe; je moet er geld voor hebben.

Maar ik woon hier graag. Bijna alles is een avontuur en in Haïti wordt gelachen om de

al te lege maag te vergeten en er wordt muziek gemaakt en gedanst. Schilderijen kun je op vele hoeken van de straten kopen en beeldhouwers maken prachtige reliëfs van het ijzer van olievaten. Voodoo is nog steeds springlevend en maakt samen met het Creools de fierheid uit van de Haïtianen. En als je in één van de kleurrijke *taptaps* de stresserende hoofdstad uittrekt, vind je parels van mensen die onderling wedijveren in ruige mooiheid tegen een achtergrond van maagdelijke stranden, tropische begroeiing en hoge bergketens.

Haïti is nog steeds de trots van de Haïtianen en bij hen ligt de hoop tot verandering. Hopelijk kunnen sociale bewegingen hier opnieuw groeien na al de zware tegenslagen die dit land al te verduren kreeg. Of misschien zouden de Haïtianen eens moeten proberen een land in het verre noorden in te palmen...

PIETER VAN EECCKE, GROUPE MÉDIALTERNATIF HAÏTI

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p24

www.medialternatif.org

www.alterpresse.org

www.diariosdepie.collectifs.net

DE ENE MOSKEE IS

OVER MOSLINGEMEENSCHAPPEN EN MO

Meryem Kanmaz © Freddy Willems

Je hebt moskeeën en moskeeën. Voor een buitenstaander lijkt het een pot nat, maar een nauwere inspectie brengt heel wat verschillen aan de oppervlakte. We gingen te rade bij Meryem Kanmaz die de Gentse moskeeën en moslingemeenschappen onder de loep nam.

Voor je doctoraatsthesis heb je onderzoek gedaan naar moskeeën in Gent. Hoe ziet het landschap van moskeeën in Gent eruit? “Heel divers. Met de komst van de eerste arbeidsmigranten in de jaren zestig werden de eerste moskeeën uitgebouwd. Deze moskeeën waren vooral ‘etnisch’, je had een Turkse en een Marokkaanse moskee.

De moskee vormde de kern van de religieuze gemeenschap. Er was binnen de moskeeën nog geen sprake van ‘ideologische fragmentatie’. Het ging nog om kleine gemeenschappen van migranten. Begin de jaren tachtig kreeg je binnen de Turkse moskeeën opsplitsingen. Dat had vooral te maken met wat in Turkije gaande was.

S DE ANDERE NIET

SKEEËN IN GENT

Begin de jaren tachtig werd in Turkije een militaire staatsgreep gepleegd. Er werd bijzonder repressief opgetreden tegenover al te linkse en rechtse politieke stromingen. De Diyanet, het ministerie van religieuze zaken, trachtte alles wat met godsdienst te maken had zoveel mogelijk te reguleren. Belangrijke religieuze leiders die niet ver-

bonden waren met de Diyanet, vluchtten in de jaren tachtig naar Europa en probeerden zich daar onder de gemeenschappen van Turkse gastarbeiders te organiseren. Zo werd de enige Turkse moskee in Gent opgesplitst in drie moskeeën, elk van een verschillende strekking. Als reactie daarop richtte de Diyanet twee nieuwe moskeeën op in Gent, in een poging om de Turkse moslims in België opnieuw voor zich te winnen.”

Ontstonden er, net als voor de Turkse gemeenschappen, ook verschillende moskeeën van de Maghrebijnse gemeenschappen in Gent?

“Bij de Maghrebijnse (of Noord-Afrikaanse) gemeenschappen verliep het anders. De opdeling tussen de moskeeën gebeurde op taalbasis. Je had de Maghrebijnse moskee, waar alle Arabisch sprekende moslims afkomstig uit Marokko, Algerije en Tunesië terecht konden. En daarnaast was er de moskee van de Berbers met hun eigen taal en cultuur. In de tweede helft van de jaren negentig tot 2000 kreeg je ook binnen deze moskeeën ideologische versplintering. Dat had vooral te maken met de generatiewissel. Jongeren konden zich vaak niet meer vinden in de oude moskeeën van de eerste generatie en sommigen richtten een eigen moskee op met nieuwe ideeën. Bij de Turkse gemeenschap verliep de generatiewissel veel geleidelijker. De ideologische omwentelingen hadden immers al plaats gevonden. De jongeren hadden dus minder redenen om nieuwe moskeeën op te richten. Nu zitten we in een nieuwe fase binnen de moskeeën in Gent, namelijk een fase met nieuwe migraties en dus ook nieuwe moskeeën zoals de Bosnische en de Pakistaanse moskee.”

Wat zijn de verschillende ideologische breuklijnen binnen de Maghrebijnse moskeeën?

“Je kan deze moskeeën niet in hokjes opdelen. Er zijn verschillende moskeeën en binnen elke moskee bestaan opnieuw verschillende ideologische strekkingen. De overgrote meerderheid van de moslims die uit de Maghreb afkomstig is, beleeft een traditionele culturele islam. Die leunt dicht aan bij de officiële, door de staat ondersteunde islam. De islam wordt gezien als het culturele erfgoed. De ideologische versnippering doet zich voor bij een eerder kleine groep, zo’n dertig procent van de bevolking. Het gaat niet zozeer om aparte groepen zoals bij de bij de Turkse mos-

keeën, maar om diverse invloedssferen die zich onderscheiden.

Het Wahhabisme is er een van. Dat is een islam die onder invloed van Saudi-Arabië verspreid wordt en verbonden is met de Islamitsiche Wereld Liga, in België vertegenwoordigd door de Grote Moskee aan het Brusselse Jubelpark. Een tweede netwerk of invloedssfeer bestaat uit het post-islamisme. Het islamisme was de politieke vertaling van religie in de jaren zestig en zeventig. Doel was de organisatie van de staat op basis van religieuze principes. Een voorbeeld daarvan zijn de Moslimbroeders. Deze groeperingen streven nu niet langer naar het in handen nemen van de staat. Zij zijn geëvolueerd naar een soort van ‘moslimdemocraten’, vandaar ‘post’-islamisme. Waarin de post-islamisten echter verschillen van andere stromingen is dat zij de islam uit de privé sfeer willen halen en binnenbrengen in de publieke sfeer. Wat centraal staat voor deze gelovigen is de praxis, aangevuld met een persoonlijke en sociale ethiek en een nadruk op de verantwoordelijkheid, op burgerzin. Deze moslims zullen vaak in termen van rechten en plichten spreken. Ze claimen de publieke ruimte als moslim omdat ze als moslims zichtbaar deel willen uitmaken van die publieke ruimte.”

Kan je voorbeelden geven van hoe moslims zichtbaar aanwezig willen zijn in de publieke ruimte?

“Sommige moslims willen hun rechten opeisen als moslims. Ze doen dit bijvoorbeeld door een hoofddoek te dragen, door officiële erkenning te vragen van bepaalde islamitische feestdagen of door moslimbegraafplaatsen te vragen. Beleidsmakers reageren aanvankelijk vaak positief wanneer moslimmigranten zich willen engageren, maar wanneer ze oog in oog komen te staan met mondige jongeren die zich manifesteren zichtbaar als moslim tonen/uiten kunnen ze er vaak niet mee om.”

Er zijn jonge moslims die een plaats opeisen binnen de publieke ruimte, anderen trekken zich terug uit die ruimte?

“Er zijn ook stromingen die het omgekeerde propageren, namelijk geen openlijke deelname maar terugtrekking uit de publieke ruimte. Zo is er de *Jama’at al-Tabligh*, ook wel *Da’wa* genoemd. Deze stroming is apolitiek. Er worden geen standpunten ingenomen over maatschappelijke thema’s. Waar het mensen binnen deze stroming in

de eerste plaats om gaat is moslimjongeren terug op het rechte pad te krijgen. De *Da'wa* is daarom vooral actief in de buitenwijken en de cafés waar veel jongeren komen. Ze nodigen jongeren uit tot het geloof en willen jongeren een nieuw levenspatroon aanleren, dat sterk gericht is op praxis en rituelen. Het is een vorm van persoonlijke zuivering. Jongeren die op die manier bekeerd worden, worden dan ingeschakeld om zelf te gaan prediken bij andere jongeren in andere steden en landen. Deze groeperingen hebben echter geen groot verhaal. Ze hebben geen maatschappelijk project. Jongeren die hier deel vanuit maken kunnen soms wel verschuiven naar de politieke islam, het salafisme, of in het slechtste geval *jihadisme*, wanneer ze aan deze vorm van islam niet genoeg hebben.”

Kan je uitleggen wat wordt begrepen onder ‘salafisme’?

“Het salafisme is een modern gegeven. Het is ontstaan aan het einde van de twintigste eeuw en het distantieert zich van het wahhabisme dat ontstaan is in de negentiende eeuw. Salafistische moslims sluiten zich af van de samenleving en leven op een eilandje. Ze gaan niet om met mensen met andere overtuigingen en ook niet met andere niet-salafistische moslims. De nadruk ligt op de praxis en de rituele vormelijkheden en doorgaans gepaard met een anti-westerse cultuuropvatting.”

Is er ook een salafistische moskee in Gent?

“Er is geen moskee met die specifieke ideologische strekking. Het salafisme is bovendien niet zozeer binnen maar vooral buiten moskeeën aanwezig, in bepaalde verenigingen of op het internet. Het salafisme is erg rigide en dat er moslims het salafisme aanhangen is op zich niet dramatisch, maar het is wel heel erg conservatief en theologisch erg rigide. Het maakt de aanhangers daarvan makkelijker vatbaar voor een radicale islam. De religie wordt binnen het salafisme verengd tot regels en zinloze discussies over vragen als ‘mag ik een niet-moslim een hand geven?’ of ‘mag ik mijn tanden poetsen met een tandenborstel?’ of ‘kan ik mijn dochter naar een verjaardagsfeestje laten gaan?’ Het zijn bijvoorbeeld salafi-moslims die hun baarden heel lang laten groeien en deze niet kunnen knippen, omdat er in de tijd van de profeet ook nog geen scharen bestonden. De discussies gaan vooral over wat niet mag, over wat ‘*haram*’ is. De spirituele en esoterische dimensies van het geloof, die net datgene zijn wat veel mensen een troost en steun kunnen bieden gaan binnen deze islam helemaal verloren en dat is jammer. Wat aangeboden wordt is een simpel en duidelijk verhaal en dus ook wel aantrekkelijk voor jongeren die zich verloren wanen. Of voor bekeerlingen, die bij hun zoektocht naar informatie over de

islam vaak op salafistische websites terecht komen en worden voorgespiegeld dat dat de ware islam is.”

Bereiken moskeeën dan nog wel een jong publiek? Of is hier ook sprake van vergrijzing?

“De moskeeën zijn inderdaad vooral een zaak van de eerste generatie migranten. Het zijn vaak mannen van de eerste generatie die binnen de moskee rust zoeken, even proberen te ontsnappen aan de drukke wereld waarin ze leven. De Maghrebijnse-Arabofone moskeeën zijn in de eerste plaats een plaats van gebed en er worden zelden politieke discussies gevoerd. Dat heeft een stuk te maken met de controle die er binnen de Maghrebijnse landen bestaat van de staat over de moskeeën. Er wordt uit schrik en wantrouwen tegenover overheden liever niet over politiek gepraat. De wereld wordt op die manier buitenge-

Er zijn jongeren die bijvoorbeeld niet sterk praktiserend zijn maar zichzelf wel als moslims zien en heftig kunnen reageren bij de minste aanleiding.

sloten uit de moskee, maar zo worden echter ook de jongeren buitengesloten. Turkse moskeeën halen daarentegen de wereld binnen in de moskee en proberen er eigen antwoorden op te formuleren. De mate waarin moskeeën jongeren bereiken hangt echter vooral af van de mate dat ze meer zijn dan een plaats van gebed, of ze hun activiteiten uitbreiden naar vrije tijdsactiviteiten, sport, cultuur en educatie,... Veel moskeeën hebben vandaag een veel groter aanbod dan vroeger en dat is vooral te wijten aan de generatiewissel die momenteel in alle moskeeën gaande is. Als de ene moskee begint met sportactiviteiten volgt de andere al snel.”

Hoe zit het met de financiering van moskeeën en hun activiteiten?

“Er is geen overheidsfinanciering van moskeeën, imams of hun activiteiten. Op dat gebied is er grote onduidelijkheid vanwege de overheden. De moskeeën zijn vandaag afhankelijk van de giften van de gelovigen. De leden betalen ook voor de bouw van nieuwe moskeeën. Er wordt daartoe ook geld ingezameld in het buitenland. Zo kan er op vrijdag in de moskeeën van Duitsland, Nederland tot Scandinavië rondgegaan worden om bij te dragen voor de bouw van een moskee in Gent. Sommige gelovigen klagen ook wel dat ze teveel geld moeten afdragen aan allerlei initiatieven. Culturele en sportactiviteiten die vanuit moskeeën worden georganiseerd, zouden

beter worden ondergebracht bij de culturele sector. Je kan activiteiten niet uitsluiten van overheidssteun omdat ze vanuit religieuze hoek georganiseerd worden. Dat wordt ook niet gedaan voor initiatieven die oorspronkelijk vanuit katholieke hoek ontstaan zijn. Waarom dan ook niet ten overstaan van initiatieven vanuit de moslimgemeenschappen?”

Als we vandaag iets horen, lezen of zien over moskeeën dan is dat heel vaak tegen de achtergrond van de berichtgeving over terreurorganisaties. Hoe gaan gelovigen en de mensen die binnen de moskee actief zijn om met deze nieuwe werkelijkheid? Welke initiatieven nemen zij eventueel om deze beelden te ontkrachten?

“Moslims worden vaak in het defensief gedrongen. Ze moeten reageren op de associaties met de beelden over het Midden-Oosten die onze huiskamers binnendringen. Daar wordt verschillend op gereageerd. Er zijn er die zich moedeloos voelen en zich terugtrekken. Deze mensen denken dat ze er niets kunnen aan veranderen. Anderen doen wel pogingen om actief te reageren. Zo zijn er veel moskeeën die de deuren openzetten voor het brede publiek en die uitleg willen geven over de islam en hun activiteiten. Zij willen begrip doen ontstaan en nemen bijvoorbeeld deel aan multiculturele fora. Nog anderen worden kwaad. Je hoeft geen diepgelovige te zijn om kwaad te worden over dergelijke kwetsende associaties. Er zijn jongeren die bijvoorbeeld niet sterk praktiserend zijn maar zichzelf wel als moslims zien en heftig kunnen reageren bij de minste aanleiding. Wat ik heb vastgesteld, over de jaren dat ik met deze onderwerpen bezig geweest ben, is dat de islam steeds opnieuw geassocieerd wordt met de Arabische wereld. Dit is eigenlijk vreemd, gezien de brandhaarden in het verleden elders lagen, denk maar aan Iran, Afghanistan en Pakistan. Ook de Turken worden niet sterk met de idee van een dreigende islam geassocieerd. De Arabieren zijn vandaag geworden wat de joden in de 19^e eeuw waren.”

MARLIES CASIER

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p26

WIE IS MERYEM KANMAZ?

Meryem Kanmaz is doctor in de Politieke Wetenschappen. Kanmaz' ouders zijn in de jaren zestig naar België gemigreerd om in de Limburgse steenkoolmijnen te werken. Kanmaz studeerde maatschappelijk werk en politieke wetenschappen. Ze is verbonden met het Centrum voor Islam in Europa aan de Universiteit Gent. In het voorjaar van 2008 verschijnt een publicatie van haar hand over de Gentse Moskeeën en moslimgemeenschappen.

GENT - DAMASCUS

Rond het jaar 1100 staken horden wilde godsdienstfanatici de Bosporus over. Barbaarse bendes waren het, pionnen in een geopolitiek spel om winstgevende handelsroutes te controleren en heilige plaatsen te vuur en te zwaard te veroveren. De kruisvaarders plunderden en moorden en schrokken er niet voor terug kinderen aan het braadspit te rijgen en volwassenen in hun kookpotten te gooien. Toen ze uiteindelijk Jeruzalem in handen kregen werd letterlijk de hele stad, uitgemoord: Joden, Christenen en Moslims. Heel even viel de schaduw van Europa's donkere middeleeuwen over het Oosten.

Van Anatolië over Syrië tot in Bagdad klomk geweeeklaag. De meest gesofisticeerde beschaving van het moment keek verschrikt en vol ongeloof naar die blonde vechtjassen die verstoken van het licht van rede en kennis hun rijkdommen aan diggelen sloegen. En ontwikkeld waren ze. Ongeveer alles wat de Grieken en de Romeinen ons nalieten overleeft de middeleeuwen in de moslimwereld. Hun cijfersysteem is zo geniaal dat je het tot vandaag alle dagen gebruikt. Het Midden-Oosten was de motor van de wereldhandel die zich toen al uitstreckte van China tot diep in de Europese wildernis.

Wanneer veldheer Saladin de kruisvaarders uiteindelijk terug in zee drijft, blijft de wereld van de islam nog vele eeuwen de drijvende kracht achter de ontwikkeling van de wiskunde, wetenschap, filosofie en literatuur.

Pas in de vijftiende eeuw is er een verschuiving naar het Westen. Eerst onderwerpt Spanje de nieuwe wereld en het Spaanse bloedgoud wordt opgemaakt aan oorlog en vertier. Even later ontdekt men in Europa een meer humane generator van welvaart: de vrije onderneming. De Nederlanders worden er zo rijk van dat ze niet meer weten waar ze het hebben, de Engelsen bouwen er een wereldrijk mee uit en sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog zijn alle ogen op de Amerikanen gericht die er het alfa en omega van hun land van gemaakt hebben. De vraag die historici en sociologen in het

Westen én in het Oosten zich stellen is: wat is er in hemelsnaam met de historische voorsprong van de Arabische wereld gebeurd? Op dit moment worden op jaarbasis in heel de uitgestrekte Arabische wereld evenveel boeken geproduceerd als in een land als Italië. In heel de regio heersen loodzware dictaturen die een feodale structuur rechtop houden waardoor clans met beangstigend succes hun territorium controleren en waardoor nepotisme en diep gewortelde corruptie de kans krijgen de juiste man van de juiste plaats te houden. De mogelijkheden van de mensen om hun stem te laten klinken zijn zó beperkt dat berusting de begrijpelijke val is. Eén en ander valt zeker te verklaren door de onuitputtelijke geldstromen, en internationale invloeden die de strategische olierijkdom met zich meebrengt.

Toch moet er meer aan de hand zijn. Het blijft bijvoorbeeld een verbijsterende vaststelling dat een samenleving het blijkbaar belangrijk vindt de helft van haar menselijk kapitaal, zijnde elk individu van het vrouwelijk geslacht, uit te rangeren omdat ze niet geschikt worden geacht deel te nemen aan het openbare leven. Het is hen weliswaar niet bij wet verboden uit werken te gaan, met de auto te rijden, of nog maar te zwemmen of te fietsen. Het wordt gewoon zo onbehoorlijk gevonden dat niemand het in het hoofd haalt zich aan dergelijke uitspattingen over te geven.

De islam viseren en het een enge en sektarische godsdienst noemen is kortzichtig, weinig relevant en dom. Zoals elke wereldgodsdienst is de islam geen simpele eenduidige religie en haalt iedereen uit de teksten wat hem het meest past. Of dacht je dat de oude vertrouwde bijbel zo humanitair is van ondertoon? Godsdienst is één ding, de mentaliteit is iets anders. Cultuurrelativisme is niet op zijn plaats wanneer onderdrukking in het spel is. Standpunten innemen, intolerant durven zijn tegenover beknotting en blijven geloven in gelijkheid is de taak van elke Europeaan die de vruchten plukt van deze verworvenheden. Want de wereld kan veranderen, dat doet hij al duizenden jaren.

Voorals sinds de ontbinding van het Ottomaanse rijk in 1918, lijkt de regio hulpeloos overgeleverd aan de meedogenloze spelers van een nietsontziend machtspeel. De antwoorden evolueren mee met de Europese modes en gaan van het op zichzelf gericht nationalisme tot de oplossingen van het internationale socialisme. De ooit nagestreefde lekenstaten en de pan-Arabische identiteit zitten tegenwoordig zwaar in het defensief en de roep tot meer inmenging van de godsdienst als heilsweg klinkt steeds luider.

TYRON VAN HEE

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p29

VAN DULLE GRIET TOT KLEINE FÜHRER 200 JAAR GENTSE REISGIDSEN

Het najaar is de ideale periode voor een culturele citytrip. En waarom zou je een vervuילend vliegtuig nemen als je ook door de tijd kan reizen? Een bezoek aan Gent doorheen oude reisgidsen.

Wat je over jezelf vertelt tegen mensen die je niet kennen, zegt heel wat over jezelf. Al is het niet noodzakelijk wat je zelf wilt. Nog interessanter is wat mensen die je kennen over jou vertellen tegen mensen die je niet kennen. En dat is precies wat reisgidsen doen.

ECHE REIZIGER OF TOERIST?

Reisgidsen ontstaan samen met het moderne toerisme in de eerste helft van de 19e eeuw. Voordien was reizen een exclusieve aangelegenheid, voorbehouden aan een kleine elite. De industriële revolutie, en vooral de uitvinding van het stoomschip en de stoomtrein, maakt reizen veel makkelijker. Er ontstaat een nieuwe klasse die tijd en geld heeft om uitstapjes te maken. Vanaf het prille begin kijken de 'echte reizigers' neer op de 'toeristen'. Toeristen zijn in hun ogen slachtoffers van modieuze grillen die blindelings volgen op de intussen platgetreden paden waar de 'echte reizigers' hen zijn voorgedaan. Ook vandaag klinkt dat niet onbekend. Niemand wil zomaar een 'gewone toerist' zijn. *'The tourist is the other fellow'*, zoals de Engelse schrijver Evelyn Waugh lang geleden al opmerkte. De ironie wil in ieder geval dat de uitbouw van toeristische infrastructuur de toeristische trekpleisters soms onherkenbaar verminkt. Het begint onschuldig genoeg met de eerste commerciële hotels rond het stationsplein, waar de toeristen aankomen. Op sommige plekken groeit dat over de jaren uit tot een nachtmerrie vol afzichtelijke megahotels, afgrijselijke souvenirwinkeltjes en afschuwelijke toeristenrestaurants die de 'authentieke keuken' serveren. Een authentieke keuken die natuurlijk een uitvinding is van het toerisme.

De reisgids vertegenwoordigt voor de vroege 'antitoeristen' het summum van horror. Een gids herleidt de te bezoeken

plaats tot een opsomming van monumenten en pittoreske plaatsen, bij voorkeur met quotering erbij. Dit geldt zeker voor de professionele reisgidsen die opkomen vanaf het midden van de 19e eeuw. Baedeker (de eerste reeks commerciële gidsen, versijnd vanaf 1828) betekent voor velen de standaardisering van het cliché. Men spreekt zelfs van de bureaucratisering van het reizen. In de eerste Baedeker voor 'Belgien und Holland' (1875) valt inderdaad de zakelijkheid en zelfs saaiheid op. De Michelinids (vanaf 1900) is aanvankelijk nog erger. De editie over België uit de jaren '20 besteedt welgeteld één pagina tekst aan Gent en die bestaat voor de helft uit het opsommen van garages. Je bent een bandenproducent of je bent het niet, natuurlijk.

DE CANONISERING VAN HET KANON

De eerste Gentse stadsgidsen versijnen in de jaren 1820. De Gentse gidsen uit de 19e eeuw zijn geschreven door enthousiastelingen en zijn minder saai en eenvormig dan de professionele gidsen. Toch valt ook hier de standaardisering op. Vanaf de eerste gidsen vormt zich een toeristische canon van bezienswaardigheden die misschien niet allemaal even spectaculair zijn, maar blijkbaar wel allemaal even onvermijdelijk: de drie torens, het stadhuis, het Vleeshuis, het Duivelssteen, de Sint-Baafsabdij, de Graslei, de Korenmarkt, de Dulle Griet, ... Met een gids uit de 19e eeuw kan je van-

Uit: Gand, Belgique. Omstreeks 1913

daag nog 95% van de Gentse bezienswaardigheden bezoeken. Een vreemde uitzondering is het Gravensteen. Vandaag één van de grote toeristische trekpleisters, krijgt het in de 19e eeuwse gidsen soms slechts summier aandacht. De reden daarvoor is simpel. In de 19e eeuw was enkel de toegangspoort van het kasteel van buitenaf duidelijk zichtbaar. Aangebouwde arbeidershuizen ontnamen het zicht op de rest van het kasteel. In het kasteel zelf was zelfs lange tijd een katoenspinnerij gevestigd.

De Guide Diamant voor België (1892) klaagt naar het einde van de eeuw dat Gent pittoreskheid verliest door de afbraak van oude huizen, het rechtekken van kronkelende straten en de verbreding van smalle bruggetjes. Toch krijg je door het ontstaan van een toeristische canon van onvermijdelijke bezienswaardigheden de indruk dat Gent de voorbije 200 jaar nauwelijks veranderde. Het lijkt wel alsof enkel de Vooruit, de Blandijn en het SMAK er bijgekomen zijn. En enkel kleinere bezienswaardigheden verdwenen: de dierentuin, de plantentuin en het Casino. Over de dierentuin schreven we het in het vorige nummer al. De toenmalige plantentuin van de universiteit is nu het Baudelopark. Het Casino tennisslotte was geen speelhol zoals de naam suggereert. Het was een zaal aan de Coupure waar naast de Floralien ook concerten plaatsvonden. De vijfjaarlijkse Floralien hadden zo'n faam dat sommige gidsen Gent zelfs bombarderen tot Europese bloe-

Uit: Gids voor Gent. Omstreeks 1912 >

Uit: Gand, Belgique. Omstreeks 1913

Uit: Gids voor Gent. Omstreeks 1912

menhoofdstad. Het is maar één van de ere-titels van Gent. Tot in de jaren '30 van de 20e eeuw noemt Gent zichzelf fier het 'Manchester van Europa', tegenwoordig een nogal twijfelachtige referentie. Ook hedendaagse gidsen verwijzen nog naar die naam, maar dan eerder om de beperkte pittoreskheid van Gent in vergelijking met Brugge te verklaren.

De gidsen uit de 19e eeuw zijn consequent in het beeld dat ze van de inwoners van Gent schetsen: vrijmoedig en oprecht, gast-vrij, maar gereserveerd. De Gentenaar is gesteld op netheid, luxe en plezier. En bovenal: hij is katholiek! Zo stelt C. L. Gyselynck in zijn *'Guide de la ville de Gand'* (1860) zonder schroom dat 115.490 van de 115.938 Gentenaars katholiek zijn. De overige 448 zijn protestants of joods. Het is niet verwonderlijk dat sommige gidsen voor de helft met kerken, kloosters en abdijen zijn gevuld.

AANGELENGDE MELK EN HONDENBROKKEN

Veel gidsen beperken zich niet tot de toeristische attracties en dat geeft een ander beeld van de stad. Zo krijgen de Gentse gevangenis vaak uitgebreide aandacht: het Rasphuis (aan de Coupure, intussen afgebroken) en de Nieuwe Wandeling. Sommige gidsen zien deze instellingen als modelinstituten die een voorbeeld vormen voor heel Europa, anderen zijn heel wat kritischer. Vooral de Nieuwe Wandeling, in het midden van de 19e eeuw gebouwd, krijgt heel wat kritiek. J.J. Steyaert beweert in zijn *'Volledige beschrijving van Gent'* (1857) zelfs dat de gevangenis zo opgebouwd werd dat de gevangene nooit iemand te zien krijgt, zelfs niet zijn bewaker. Alleen op zondag kan hij de priester zien die de mis opdraagt aan het altaar in het midden van de gevangenis. De gedetailleerdheid van sommige gidsen wekt verbazing. Steyaert en anderen geven niet alleen informatie over de afkomst van de gevangenen (opvallend veel West-Vlamingen) en de strafmaat (vooral levenslang). Sommige gidsen geven zelfs het hele weekmenu van het Rasphuis: 's morgens

roggebrood met aangelengde melk, 's middags elke dag vleessoep en 's avonds aard-appelen met vet, uien en vinaigrette. En dat je hele leven lang! Het is informatie die je niet verwacht in een hedendaagse gids. Het wekt ook verbazing te lezen dat men in de 19e eeuw kinderen mee opsluit met hun ouders. Totdat je bedenkt dat we in de gesloten centra nog steeds hetzelfde doen, natuurlijk.

De stad Gent is zich al snel bewust van het belang van het toerisme. Nog voor de eerste wereldoorlog richt de stad een 'Commissie tot bevordering van Vreemdelingenverkeer' op. In 1911 gaat de commissie over tot de oprichting van het toeristisch infobureau in de Lakenhalle, waar het zich nu nog steeds bevindt. Ook reisgidsen ontsnappen niet aan de aandacht van de commissie. De secretaris van de commissie wordt belast 'met het verbeteren en aanvullen van de tekst over Gent in reisgidsen in den vreemde verschenen.' De Commissie rapporteert trouw over haar werkzaamheden, ook na het uitbreken van de eerste wereldoorlog. Het jaarverslag 1914 geeft zelfs de indruk dat de Commissie de oorlog vooral betreurt omdat er nu geen toeristen meer komen. De oorlog heeft evenwel ook zijn positieve kanten: *'De verkoop van het gidsje opgesteld door den secretaris van de commissie heeft natuurlijk opgebouwd met den aanvang van de oorlog, uitgenomen de Duitse uitgave, waarvan een nogal groot exemplaren is verkocht aan de soldaten van het Duitsch garnizoen.'*

HEER VREHMD EN DE KLEINE FÜHRER

Na de oorlog kan Gent mee profiteren van een specifieke vorm van toerisme: het Britse oorlogstoerisme. Gent maakte in de ogen van de Britten nochtans geen al te beste beurt in de oorlog. Zo meldt *'The Briton in Flanders'* uit 1919 niet alleen dat de Duitsers in Gent alle fabrieken plunderden maar noemt het Gent ook onomwonden het centrum van het activisme (de Vlaams-nationalistische collaboratie tijdens de eerste wereldoorlog). *'The Briton in Flanders'* is

overigens eerder een woordenboek dan een reisgids. Het geeft de vertaling in het Nederlands van handige Engelse zinnen. Het boekje geeft daarbij ook een heel eigen interpretatie van de fonetische uitspraak van het Nederlands. Dat leidt tot praktische uitspraken als: 'Ik ben heer vrehmd' (I am a stranger here); 'Magh ik Uh lass-tigh vall-en?' (May I trouble you) en 'Wahr is het café Con-tee-nang-tahl?' (Where is the Café Continental?)

Na de eerste wereldoorlog komt het toerisme steeds meer binnen het bereik van gewone arbeiders. *'I Dag te Gent. De gids voor menschen die noch tijd noch geld te verliezen hebben'* (1924) speelt in op die verandering. Zoals de inleiding van het boekje het uitdrukt: *'Volg den zegetocht uwer klasse, [...] dan zult ge weten dat al 't overige niets dan gezwets is en dat gij in den strijd, in de schoonheid, in den triomfbroeder zijt van allen: die van gisteren, die van beden.'* Het boekje ziet het Gentse verleden als één lange proletarische strijd tegen onmenselijke leef- en arbeidsomstandigheden, van het verzet van de wevers tegen de patricische gilden tot het arbeidersverzet van de 19e eeuw. Dit eindigde, althans volgens *'I dag te Gent'*, in een overwinning voor het proletariaat door de oprichting van de Vooruit coöperatieve en al haar ondernemingen.

We eindigen onze reis doorheen Gentse reisgidsen in de tweede wereldoorlog. Ook tijdens de oorlog verschijnen -nogal onverwacht- heel wat nieuwe reisgidsen. Eentje heet zelfs ietwat ongelukkig *'Gent, kleine Führer durch die Altstadt'* (1942). Al is die *'kleine Führer'* inhoudelijk geheel onschuldig. Dat geldt niet voor alle gidsen. Zo lezen we in het besluit van *'Gent, die Stolze'* (1941) van ene Friedrich Jorissen (mijn vertaling): *'In zijn oude en trotse geschiedenis vinden de voorvechters van Germaans bewustzijn meeslepende voorbeelden van strijdbare Geest en onvoorwaardelijke overgave aan de geboortegrond (Heimat). De Borluten, de Arteveldes, de Sneyssens, de Hioens stijgen uit hun graven op en nemen weer gestalte in de dromen van een gekweld volk, dat naar zijn leider (Führer) zoekt in deze grote nood.'* Ook niet direct wat je vandaag hoopt te lezen in een toeristische gids. Het zou een mens bijna doen verlangen naar bureaucratische opsommingen van gecanoniseerde bezienswaardigheden, afgrijpselijke souvenirwinkeltjes en afschuwelijke toeristenrestaurants. Bijna.

WOUTER BRAUNS (MET DANK AAN ARTHUR DE DECKER)

Reacties: www.tienstiens.org/ttr1/p30

BULLDOZERS ALS OORLOGSWAPEN

Sinds de vernietiging van Sarajevo en andere Balkansteden neemt de interesse in het fenomeen van urbicide toe. Urbicide is de doelbewuste vernietiging van de stad en stedelijkheid als onderdeel van een militaire en geopolitieke strategie en maakt sinds het einde van de Koude Oorlog en de opkomst van nieuwe vormen van oorlogsvoering deel uit van het arsenaal aan militaire technieken. De Palestijnse architecte Nurhan Abujidi schreef er een doctoraat over. Tienstiens sprak haar over haar bevindingen.

Het vernietigen van gebouwen met een strategische of militaire waarde komt uiteraard in elke oorlog voor. Maar urbicide gaat veel verder dan dat. Gebouwen worden niet vernietigd omwille van hun militaire functie maar omwille van hun symboliek. De stedelijke bebouwde omgeving vormt immers de basis van het collectief geheugen en de identiteit van een volk. Urbicide vermoordt een volk door de complete destructie van haar stedelijk leven.

Nurhan Abujidi maakte voor het departement Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening van de KUL een doctoraat over urbicide in de Palestijnse gebieden. De herbezetting van de Palestijnse gebieden in 2002 gaf haar onderzoek naar het Palestijnse culturele erfgoed een politieke urgentie die het tevoren niet had. Volgens haar focussen architecten doorgaans op architectuur in vreedstijd en op heropbouw. Politieke wetenschappers en politici hebben wel interesse voor politiek geweld en genocide, maar veel minder in wat dat betekent voor de stedelijkheid en het stadsleven van de volkeren in de getroffen gebieden. Anderzijds is er in de academische wereld wel wat interesse in urbicide, maar gebeurt er te weinig diepgaand veldonderzoek naar het fenomeen. Daarom besloot Abujidi urbicide in de Palestijnse steden in detail te documenteren en aan te tonen dat het vernietigen van de Palestijnse steden geen 'collaterale schade' is van de strijd tegen zelfmoordterroristen, maar een doelbewuste en gerichte strategie van het Israëlische leger.

Nablus: gebouwen vernietigd door de Israëlische invasie in 2002 (bron: Nurhan Abujidi)

GROTE SCHOONMAAK

Volgens Abujidi is de strategie van het Israëlische leger in de Palestijnse gebieden gericht op het teniet doen van de Palestijnse aanwezigheid. Deze urbicide wordt bedreven vanuit een psychologische en politieke ontkenning van het bestaan van de andere, de Palestijn. Door de Palestijnse bebouwde omgeving te vernietigen worden ook de collectieve geschiedenis en identiteit vernietigd. Als expert in cultureel erfgoed ziet zij Palestijnse steden als de versteende uitdrukking van die geschiedenis en identiteit. Door urbicide streeft het Israëlische leger de Zionistische geopolitieke visie van een "land zonder volk voor een volk zonder land" na. Deze strategie voltrekt zich volgens Abujidi op twee manieren: door constructie en destructie. Via de strategische inplanting van Israëlische bouwwerken vergroot het Israëlische leger haar controle over de Palestijnse fysieke en ruimtelijke (infra)structuur. De 'bypass' wegen tussen illegale Joodse dorpen op Palestijns gebied, de vele militaire controlepunten in de Palestijnse gebieden en de scheidingsmuur die de apartheid in de Palestijnse gebieden ruimtelijk organiseert onderwerpen de Palestijnse ruimte aan een strikte Israëlische

controle. Door de Palestijnse gebieden te versnipperen, de stedelijke expansie in te snoeren en de dagdagelijkse mobiliteit moeilijk tot onmogelijk te maken houdt Israël de Palestijnse gebieden in een geografische wurggreep (foto 2).

MET VOORBEDACHTEN RADE

Naast de uitbouw van een materiële controlematrix over de Palestijnse gebieden, concludeerde Abujidi ook dat het Israëlische leger werkt aan de strategische destructie van Palestijnse steden. De morfologie en stedenbouwkundige structuur van Palestijnse steden maken ze oncontroleerbaar voor het Israëlische leger. Om militaire interventies in het onoverzichtelijke kluwen van kleine straatjes mogelijk te maken vernietigt het Israëlische leger systematisch bepaalde gebouwen om bredere toegangsstroken tot wijken te creëren (zie foto 1). Tegelijkertijd worden historische en symbolische gebouwen opgeblazen en de scheiding tussen het publieke en private domein ondermijnd door 'forced route' explosies. Daarbij baant het Israëlische leger zich een weg door wijken door gaten te blazen in woningen en zich zo van het ene naar het andere huis te verplaatsen. De locatie, de hoeveelheid en het patroon van

die 'forced route' explosies tonen haarfijn aan dat het Israëlische leger om veel meer te doen is dan het zich veilig verplaatsen. De tactiek ondermijnt iedere notie van privacy en maakt, gecombineerd met voortdurende en onvoorspelbare militaire acties, iedere vorm van 'normaal' leven onmogelijk. Volgens Abujidi suggereert de gerichtheid van de destructie de medeplichtigheid van planners en architecten aan de Israëlische stedelijke oorlogsstrategieën.

(OVER)LEVEN AAN HET FRONT

De Israëlische urbicide strategieën verlammen het leven in Palestijnse steden. De stad functioneert niet langer als een leefwereld, maar als een militair slagveld. Volgens Abujidi ontzegt urbicide de Palestijnen hun onvervreemdbaar recht op een modern stedelijk leven. Het gebrek aan mobiliteit in Palestijnse gebieden onder-

Abujidi's onderzoek naar urbicide in de Palestijnse gebieden is een poging om de geschiedenis verteld vanuit het oogpunt van de 'winnaar', de Israëlische regering en het leger, te ondergraven en een alternatieve geschiedenis vanuit het perspectief van de Palestijnse underdog te schrijven.

mijnt de hele formele economie en maakt buitenshuis werken moeilijk. Dit dwingt Palestijnse families opnieuw zelfvoorzienend en traditioneel te gaan leven. De stad wordt als het ware opnieuw platteland. Abujidi stelde vast hoe Palestijnen strategieën ontwikkelen tegen deze georganiseerde en massale vernietiging van hun, maar ook onze, steden. (Nablus is door Unesco erkend als werelderfgoed en een het vernietigen ervan is dus de facto een misdaad tegen de hele menselijkheid.) Vooral vrouwen verweven gedetailleerde beschrijvingen van vernietigde gebouwen en plaatsen en het stedelijke leven dat er plaatsvond in hun verhalen en vertellen die aan elkaar door. Op die manier houden ze collectieve herinneringen aan het stadsleven zoals het vroeger was (weliswaar soms geïdealiseerd) levend. Ook de solidariteit onder stadsbewoners herleeft na een aantal decennia van individualisering. Stadsbewoners delen voedsel en andere levensnoodzakelijke middelen met elkaar. Solidariteit wordt een overlevingsstrategie.

Het is volgens Abujidi de taak van architecten en stedenbouwkundigen om de Palestijnse stedenbouw en architectuur te conserveren en documenteren. Steden zijn dan wel dynamische en gelaagde entiteiten die architecturale elementen bevatten van erg verschillende culturen en periodes; zij moeten vermijden dat één bepaalde laag uitgewist wordt of een andere gaat domineren. De bestaande praktijk waarbij Israël's bouwelementen uit het puin van vernietigde Palestijnse gebouwen opkopen en integreren in hun gebouwen laat het bouwelement dan wel voortbestaan, maar miskent de Palestijnse oorsprong ervan. Abujidi's onderzoek naar urbicide in de Palestijnse gebieden is een poging om de geschiedenis verteld vanuit het oogpunt van de 'winnaar', de Israëlische regering en het leger, te ondergraven en een alternatieve geschiedenis vanuit het perspectief van de Palestijnse underdog te schrijven. Dit is nuttig voor een toekomstige heropbouw van de Palestijnse gebieden.

OORLOGSMISDAAD

Maar er zit een ambitieuzere strategie achter: Abujidi wil dat urbicide dezelfde internationale juridische status krijgt als genocide. Het doelbewust vernietigen van de collectieve identiteit van een volk door de destructie van haar stedelijkheid vormt zo voldoende grond om de betrokkenen voor de rechtbank te laten veroordelen. Om urbicide tot de status van waterdicht juridisch concept te verheffen is het nauwkeurig verzamelen van gedetailleerd empirisch materiaal en het uitvoeren van comparatief onderzoek naar urbicide cruciaal. Abujidi focuste haar onderzoek op de '(dis)proportionaliteit' van de daden van vernietiging van het Israëlische leger om haar onderzoek juridisch bruikbaar te maken en de strategische intenties van het Israëlische leger te kunnen bewijzen. Net omdat ze het concept urbicide juridisch sluitend wil maken, weigert ze het concept te gebruiken voor de vernietiging van wijken door stadsvernieuwingsprojecten of economische herstructureringen.

Urbicide is een uitgekiende aanval op de Palestijnse stedelijke moderniteit. Het transformeert de bulldozer in een oorlogswapen en gebruikt de strategische uitbouw van militaire en civiele controle-infrastructuur om de uitbreiding van de Palestijnse steden tegen te werken. Het zionistische schrikbeeld om overvleugeld te worden wordt zo geneutraliseerd. De onmogelijkheid om een modern leven te leiden in de voortdurende staat van uitzondering die het Israëlische leger in de Palestijnse gebieden creëert roept traditionele overlevingsstrategieën en levensstijlen op. Dit maakt

Strategische vernietiging van gebouwen om doorgang voor leger te creëren (bron: Nurhan Abujidi)

Urbicide door constructie: de Israëlische controlematrix in de Palestijnse gebieden (bron: Nurhan Abujidi)

het dagelijkse bestaan van de Palestijnen draaglijk, maar riskeert ook reactionaire politieke tendensen te versterken.

STIJN OOSTERLYNCK EN PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p32

Nurhan Abujidi en Han Verschure (2006) 'Military occupation as urbicide by "construction and destruction": the case of Nablus, Palestine', *The Arab World Geographer*, 8(4): 195-224.
Stephen Graham (2002) 'Clean territory: urbicide in the West Bank', *Open Democracy*, http://www.opendemocracy.net/conflict-politics/verticality/article_241.jsp

[VROUWEN]WERK AAN DE WINKEL

© Freddy Willems

Sinds 1972 organiseert het Vrouwen Overleg Comités (VOK) op 11 november de jaarlijkse Vrouwendag.. Dit jaar gaat de Vrouwendag door in de Gentse Vooruit, en het thema is: vrouwen en werk.

Recht op werk is altijd een belangrijke eis van de vrouwenbewegingen geweest, wereldwijd. Werk betekent een eigen inkomen, en daaruit voortvloeiend een grotere mate van onafhankelijkheid, zelfbeschikking, autonomie. ?Meer en meer vrouwen willen werken, geld verdienen, bijdragen tot het gezinsinkomen, hun eventuele kinderen een zekere welvaart en studiekansen bieden. Vrouwen willen ook werken om zich maatschappelijk nuttig te maken, om hun talenten en opleiding in te zetten, zichzelf te ontplooien, sociale contacten uit te bouwen. Voor veel vrouwen is werken ook een noodzaak: alleenstaande vrouwen, alleenstaande moeders, vrouwen met een laagverdienende partner voor wie een tweede inkomen wenselijk is om een zekere levensstandaard te kunnen realiseren.

Maar vrouwen willen niet gelijk welk werk, tegen gelijk welke voorwaarden. Nog steeds verdienen vrouwen gemiddeld zo'n 20 procent minder dan mannen, nog steeds bereiken ze minder dan mannen de goedbetaalde, hooggewaardeerde, leiding-

gevende jobs. Nog steeds liggen de zwaarste lasten van huishouden en kinderverzorging op vrouwenschouders, en zien vrouwen zich genoodzaakt te 'kiezen' voor parttime werk om het hoofd boven water te houden.

Dit heeft verregaande gevolgen voor hun financiële onafhankelijkheid, hun beroepsloopbaan, hun latere pensioenrechten. Laagopgeleide en allochtone vrouwen worden geconfronteerd met drempels die de toegang tot de arbeidsmarkt bemoeilijken. Ze komen vaak terecht in preciaire arbeidsmarktsituaties met een laag loon, geen werkzekerheid en weinig sociale bescherming.

Deze realiteiten wil de Vrouwendag aan de orde stellen. Zoals steeds zal de Vrouwendag een forum bieden aan vrouwen uit diverse organisaties, van diverse origine, om hun stem te laten horen in het debat voor meer gelijkheid op de arbeidsmarkt.

We willen ook de discussie aangaan met het beleid. Vlaamse Ministers Van Brempt (Gelijke Kansen) en Vandenbroucke (Werk en Onderwijs, o.v.) zullen aanwezig zijn om deel te nemen aan workshops over combinatie werk-gezin en het activeringsbeleid van de overheid.

Maar op de Vrouwendag willen we ook nadenken over welke arbeidsmarkt wij willen. Wat is volwaardig werk, wat is zinvol werk? We willen niet zomaar onze plaats bemachtigen onder de mannen; vrouwen willen ook vragen stellen over de organisatie van het werk, de onderwaardering van bepaalde soorten werk, de evolutie van de arbeidsmarkt, de nieuwe flexibiliteit, het nieuwe adagio van de loopbaanonderbrekingen, het kansenbeleid voor laaggeschoolde en allochtone vrouwen, enz. We willen ook aandacht besteden aan de problematiek van vluchtelingenvrouwen, vrouwen zonder papieren, migrantenvrouwen.

Naast dit alles is de Vrouwendag ook een feest. Tal van optredens, kunstmanifestaties, een fotowedstrijd, dansworkshops, tentoonstellingen zullen de positieve kracht van vrouwen tonen. Zo'n dag zit boordevol voorbeelden van hoe ze sterk en solidair vorm kunnen geven aan hun aspiraties, hun gevoeligheden, hun dromen voor een betere maatschappij waarin zij een eerlijker en inhoudsrijke rol kunnen en willen spelen.

Datum en uur: zondag 11.11.2007 vanaf 10.00u. tot in de late uurtjes...

Plaats: Kunstencentrum Vooruit, Sint-Pietersnieuwstraat 23, 9000 Gent

KITTY ROGGMAN, VOORZITSTER VOK
Reacties: www.tienstiens.org/tt11/p34

Voor het gedetailleerde programma van de Vrouwendag: www.vrouwendag.be, of vrouwendag@amazone.be. U kan op dit adres ook uw naam en adres opgeven als u zin heeft om mee wat folders en/of affiches te verspreiden in vriendenkring en/of werkplek.

CAFÉ DANSANT

14:00 ZONDAGMIDDAG GRATIS IN VOORUITCAFÉ - VOOR IEDEREEN VAN 8 TOT 88

VOORUIT

ZO 14/10 TANGO TOTAL Quinteto Astor & dj Koen D'Hous + Initiatieles tango
(i.h.k.v. Almost Cinema 07 / Filmfestival Gent)

ZO 18/11 ROCK & BILLY The Million \$ Sunrise & dj Guy Broeckhove

ZO 16/12 WERELDFANFARE Vanfaere De Concurrence & dj Guy Broeckhove

MET DANK AAN DE INGANG, DANSPUNT, VICTORIA DELUXE, POLARITEIT EN CEL SENIOREN STAD GENT.

DeMorgen P&W canvas

INFO: T. 09 267 28 28 – WWW.VOORUIT.BE

Vormingplus
vrij, wijs en geestig

Gent Eeklo

Volkshogeschool Gent-Eeklo vzw
Reigerstraat 8, 9000 Gent
Tel. 09 224 22 65 • Fax 09 233 76 87
info.gent.eeklo@vormingplus.be

ONS NIEUW HERFSTPROGRAMMA IS ER!

Zie www.vormingplusgent-eeklo.be
of vraag ons tijdschrift aan

Komkommertijd
vegetarisch buffet-restaurant in Gent

Ruime keuze uit 100% plantaardige gerechten
De dranken bestaan voor 100% uit biologische ingrediënten
Bovendien bieden we ook meeneemshotels aan

Studenten krijgen 20% korting

Komkommertijd : Reep 14, 9000 Gent
(tegenover het Belgacomgebouw)

Openingsuren : 11u45 - 14u30 en 18u00 - 22u30
Dinsdag gesloten

GSM: 0485-73 16 17
www.komkommertijd.be info@komkommertijd.be

ZAT 1/12 ZILVERZET

JUBILEUMFEEST NETWERK VLAANDEREN

THE SLOW CLUB ROCK / BLUES
SAVANA STATION REGGAE / SKA / LATIN

INTERVENTIE FOU DE COUDRE
AFTERPARTY

ART CUBE / WIEDAUWKAAL 52 / GENT
TICKETS AT ENTRANCE 5 EURO DOORS 9 PM

NETWERK VLAANDEREN VZW ZET GELD IN BEWEGING VOOR MENS
EN MILIEU. AL 25 JAAR LANG. WWW.NETWERKVLAANDEREN.BE

indymedia.be

getbasic

VJ: MATHIAS BIENSTMAN, VOORUITGANGSTRAAT 222/B, 1000 BRUSSEL